Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 11 (2299).
14 ДУШАНБА
ЯНВАРЬ 1974 й.
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 2 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ПРАВДА саҳифаларида

«Правда» газетаси Чукотск округининг Билибино посёлкасида Билибино атом электростанциясидан ток олган электр чироқлар ёнганлигини хабар қилади. Станциянинг биринчи энергоблоки иш бошлади ва маҳаллий юқори вольтли система тармоғига уланди. Тўртта шундай установка вақти келиб 48 минг киловатт қувватга эга бўлади.

Газета Ярославлдаги «Автодизель» бирлашмаси корхонасининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчиларнинг социалистик мажбуриятини босган. Бу мажбуриятда, жумладан коллектив мамлакатдаги моторсозлик ва машинасозлик корхоналари коллективларига мурожаат қилиб, уларни беш йилликнинг тўртинчи йилида двигателларнинг моторесурсларини оширишга, маҳсулотларнинг мустаҳкамлиги ва сифатини яхшилашга, оширилган планлар қабул қилишга, ички резервларни қидириб топиш ва ишга солишга, зарбдор вахтада туриб меҳнат қилишга чақиради.

Бундан ташқари газета Ченореченскдаги икки марта Меҳнат Қизил Байроқ орденли М. И. Калинин номли химия комбинатининг карбамид ишлаб чиқарувчи коллективининг социалистик мажбуриятларини ҳам босган.

Шаҳримиздаги 46-кечки ҳунар билим юрти ташкил топганига ўн йил тўлди. Билим юртида асосан алоқа ходимлари етишиб чиқади.
СУРАТДА: билим юртининг моҳир ўқитувчиси София Рассказова бўлғуси телеграфисткалар билан машғулот ўтказмоқда.
Ш. Иброҳимов фотоси.

Саноат корхоналари учун йил сайин кўпроқ малакали ишчилар талаб қилинмоқда. Шаҳримиздаги 26 та ҳунар-техника билим юрти саноат корхоналари учун юз хил касб бўйича мутахассислар тайёрлаяпти. Билим юртларини битирган йигит-қизлар саноат корхоналари, қурилиш ва маиший хизмат соҳаларида меҳнат қилаяптилар. Булар орасида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, электр монтажчилар бригадасининг бошлиғи М. Саидов, Тошкентдаги 1-босмахонанинг кекса ҳарф терувчиси, Ленин ордени кавалери М. Мансуров, Ленин ордени кавалери К. Муслимов сингари таниқли мутахассислар бор.

КПСС XXIV съездининг Директивалари ва партия ҳамда ҳукуматимизнинг «Профессионал техника таълим системасини янада такомиллаштириш тўғрисида»ги қароридан келиб чиқиб, ҳунар-техника маорифи Тошкент шаҳар бошқармаси ўқув юртлари тармоқларини янада кенгайтиришга ҳаракат қилмоқда. Ҳозир шаҳарда 10 га яқин ўқув юрти болаларга ҳунар билан биргаликда, ўрта маълумот ҳам беряпти.

Ҳунар-билим юртларининг ўқитувчилари, усталари ўқитишда янгидан-янги усулларни кенг қўлламоқдалар. Ўқувчи болаларнинг активлигини ошириш ва ёшларда меҳнатга ижодий муносабатда бўлиш туйғусини уйғотмоқдалар.

Уларнинг барчаси қандай амалга оширилаётганлиги, ўқувчилар қандай касбларни эгаллаётганликлари ҳақида бугун биз сизларга ҳикоя қиламиз.

Ишчи синфининг ворислари

* Фарзандингиз ўқишни битирди * Йигит кишига қирқ ҳунар ҳам оз * Тарбия ва касб ўчоғи * Халқ хўжалигига малакали мутахассислар

Фирманинг билим юртидаги филиали

Шу кунларда корхонамизнинг 2 ва 3-цехларида бўлган кичи бир группа ёшларнинг тажрибали ишчилардан йўл-йўриқ ўрганиб, улар маслаҳати асосида иш кўраётганининг гувоҳи бўлади. Газетхонда бу ёшлар кимлар экан деган савол туғилиши мумкин. Улар шаҳримиздаги 63-ҳунар-техника билим юртининг ўқувчиларидир. Бу ёшлар айни кезларда билим юртида олган назарий билимларини практика билан мустаҳкамламоқдалар.

1973—1974 ўқув йилида 63-ҳунар-техника билим юртида фирманинг филиали ташкил этилди. Унда ўқишга қабул қилинган 75 ёш икки группага бўлиниб дурадгорлик ва станокчилик ҳунарини эгаллашга киришди. Бу ёшларнинг ҳаммаси шу йилнинг июнь ойида билим юртини тамомлаб корхонамизга мустақил ишлашга келишади.

Фирма маъмурияти ишчи синфи ворислари бўлган бу ёшларнинг чуқур билимга эга бўлишларини назарда тутиб, корхонанинг смена мастери С. Мўминов ва техника контроли бўлимининг қабул қилувчи назоратчиси Э. Ҳакимовларни билим юртида дарс беришга юборди.

Мана шу тадбир ҳам ўзини ҳар жиҳатдан оқламоқда. Улар ўзларининг фирмада, ишлаб чиқаришда орттирган бой тажрибаларини ёшларга сидқидилдан ўргатмоқдалар.

Билим юртини битириб корхонамизга ишга келган ёшлар тўғрисида ҳар томонлама ғамхўрлик қиламиз. Биз ишда ўзини кўрсатган ва кўпчиликнинг ҳурмат-эътиборини қозонганларни техникум ҳам [illegible]ий ўқув юртларига ўқишга тавсия этамиз. Агар улар кириш имтиҳонларидан муваффақиятли ўтишса ўқиш давомида уларга фирмамиз ҳисобидан стипендиялар тўланади.

Режаларимиз яна ҳам катта. Биз келгуси йилдан бошлаб ҳунар-техника билим юртида таълим оладиган ёшлар сонини 200 кишига етказамиз. Бир сўз билан айтганда тўлиқсиз ўрта мактабни битириб касб-ҳунар эгаллаш иштиёқида бўлган ёшларга барча шарт-шароитларни муҳайё этиб, уларнинг келгусида ҳақиқий ишчилар бўлиб етишувларида бутун имкониятларни ишга соламиз.

К. МУРОДОВ,
«Шарқ» мебель фирмаси кадрлар бўлимининг бошлиғи.

Ҳам ҳунар, ҳам билим

Тошкентдаги М. З. Мирзааҳмедов номидаги 4-шаҳар ўрта алоқа ҳунар-техника билим юрти менга жуда қадрдон бўлиб қолган 1941 йили мен бу ерда мастер бўлиб ишлаган, шу ердан Совет Армияси сафида хизматга чақирилган эдим. Пастқам кичик барак типидаги хоналарда йигит ва қизлар бир ярим йил мобайнида телеграфчилик ва телефон станцияларининг монтёри ихтисослигини эгаллаганликлари ҳам эсимда.

Бугунги кунда Пушкин ва Хоразм кўчаларининг чорраҳасидаги олти қаватли бинода ўн битта ихтисос бўйича касб-ҳунар ўргатадиган билим юрти жойлашган. 26 ўқув группасида 15 педагог ва ишлаб чиқариш таълим берадиган 35 мастер ўзларининг билимларини бўлғуси ёш ишчиларга ўргатмоқдалар. Аввалги йиллардан фарқли ўлароқ эндиликда йигит ва қизлар ўрта маълумот олиш билан бирга ихтисосга ҳам эга бўладилар.

4-алоқа билим юрти бугунги кунда қайси жиҳатлари билан характерлидир? Аввало у техник жиҳатдан яхши жиҳозланган. Билим юртини корхона билан солиштириш мумкин. Ҳар бир лабораторияда кино аппарат ўрнатилган. Унинг ёрдамида ўқув кинофильмлари ва диафильмлар намойиш қилинади. Бу нарса ўқув материалларини яхши ўзлаштириб олишга имкон беради.

Электротехника лабораторияларининг бирига Николай Сергеевич Попов раҳбарлик қилади. У бу ерда 25 йилдан бери ишлайди.

Яна бир лабораторияни олиб кўрайлик. Бу ердаги амалий машғулотларга кекса педагог, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи Усмон Исломов раҳбарлик қилади. Бу йил у телефон станциялари монтёрларининг 20-марта билим юртини битириб чиқишида иштирок этади. Йигит ва қизлар бу ердаги электротехникага оид жиҳозларни ўрганишади, практик машғулотларни эса А. Исломов, Г. Баранова ва бошқалар олиб боришади.

Шуни айтиш керакки, лабораторияларда республикамиз шаҳарларида ишлаётгандек телефон станциялар ўрнатилган. Алоқачилар генератор, трансформатор қурилмаларини яхши билишади, монтаж схемаси, телефон станциялари қурилмаларини яхши ўзлаштириб олишган.

Шунингдек, химия, физика ва математика синфлари ҳам жуда ажойиб қилиб жиҳозланган.

— Бизнинг билим юртимиз яхши мутахассисларни етказиб беряпти,— дейди директор Ҳалима Султонова. — Алоқа министрлигига қарашли корхоналар бизнинг асосий корхоналаримиз ҳисобланади. У ерда ўқувчиларимиз ўқув практикасини ўтказишади. АТС ва шаҳарлараро телефон станцияларида, телеграфда ва кинотеатрларда бизнинг ўқувчиларимизни учратишингиз мумкин. Тўққизинчи беш йилликнинг уч йили мобайнида 1200 дан зиёд алоқачилар тайёрланди. Улар республикамизнинг шаҳар ва қишлоқларидаги алоқа корхоналарида ишлашмоқда.

Бўлғуси мутахассисларга яхши ўқишлари, дам олишлари ва ўз истеъдодларини кўрсатишлари учун барча шарт-шароитлар муҳайё этилган. Бу ерда уч йил ўқиган ҳар бир ёш давлат таъминотида бўлади, ётоқхонада бепул яшайди, уч марта текинга овқатланади, ботинкадан тортиб пальтогача бўлган кийим-кечаклар ҳам текинга берилади.

Бадиий ҳаваскорлик тўгараги, спорт секцияси, китобга бой кутубхона ва яхши жиҳозланган ўқув зали, дам олиш хонаси — буларнинг ҳаммаси йигит ва қизлар ихтиёрига бериб қўйилган.

Тарбияланувчилар ўз билим юртлари билан фахрланадилар. Бу ерга чет эллик делегациялар тез-тез келиб туради, бошқа республикаларнинг алоқачилари ташриф буюрадилар. Тошкентдаги 4-шаҳар алоқа билим юрти СССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг дипломи билан тақдирланган.

А. БРОНШТЕЙН.

Мен ардоқлаган ҳунар

5-техника билим юрти Улуғ Ватан уруши йилларидан кейин 8-тикувчилик фабрикаси базасида ташкил қилинган эди. У республика тикувчилик саноати учун кадрлар тайёрлаб бера бошлади. 1957 йилгача бу ерда тўрт йиллик муддатли таълим билан якка тартибда кийим тикувчи мастерлар етиштириб чиқарилди. Ҳозирги пайтда бизнинг билим юртимиз енгил саноат корхоналари — «Юлдуз», «Қизил тонг» фирмалари ва 2-тикувчилик фабрикаси учун чеварлар тайёрлаб бермоқда.

Билим даргоҳини дастлаб битирган ҳунар эгалари Ўзбекистоннинг барча шаҳарларида меҳнат қилишмоқда. Уларнинг кўпчилиги тикувчилик саноати ишлаб чиқаришининг илғорларидир. Улар орасида Н. Моргунова, Л. Суннатуллаева, В. К. Иброҳимова ва бошқа кўпгина пешқадамлар бор.

Мен эса бу билим юртини 1953 йилда битирганман. Шундан кейин тикувчилик фабрикасида меҳнат қилдим. Ҳозирги пайтда ўз ҳунаримни ана шу ҳунар даргоҳида ёшларга ўргатаяпман. Ҳар куни билим юртига завқ ва шавқ билан кириб келаман. Чунки ўзимнинг ҳаёт ва меҳнат йўлим шу ердан бошланган.

Дастлабки йилларда бу ерда 150—200 ёш таълим олар эди. Ҳозир ўқувчиларнинг сони 900 кишига етган. Таълим бериш ишлари программалаштирилган ўқитиш методлари асосида олиб борилмоқда. Ешларга таълим беришда ўқитувчилардан Е. К. Бородинова, Г. С. Глущенко ўсмирларга ҳунар ўргатишда ўзларининг бутун куч-ғайратларини сафарбар этмоқдалар. Улар бу билим даргоҳида 15 йилдан бери ишлашяпти. Ўқитувчи П. Ф. Логинова, эстетика ўқитувчиси М. К. Горбачева, совет ҳуқуқи ўқитувчиси Ф. П. Романов ўртоқлар дарсларини қизиқарли олиб боришмоқда.

Машғулотлар ҳар доим жонли ва мазмунли ўтказилади. Назарий дарслардан олинган назарий билимлар устахоналарда мусаҳкамланади. Бу ерда меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш методларидан усталик билан фойдаланилади, технология узелларининг айрим қисмларини қайтадан такомиллаштиришга алоҳида эътибор берилади.

Мактабда группалар ўртасида «Коммунистик Меҳнат бригадалари резервлари группаси» деган шарафли номни олиш учун ўзаро социалистик мусобақа қизитилиб юборилган. Ешлар ўқишдан бўш вақтларини қизиқарли ва мазмунли ўтказадилар. Бунинг учун оммавий спорт ўйинлари, ором оқшомлари, мактабни битирган собиқ ўқувчилар, ишлаб чиқариш новаторлари, кекса коммунистлар ва ёзувчилар билан учрашувлар тез-тез ўтказиб турилади.

Л. МИХАЙЛОВА,
ишлаб чиқариш таълими мастери.

ЗАВОДДА ПРАКТИКА ЎТКАЗИШАДИ

Ўзбекистон ССР Махсус монтаж ва қурилиш ишлари министрлиги томонидан ташкил этилган бизнинг 83-ҳунар-техника билим юртимизда ёшлар қурилиш-монтаж ва сантехника касбларини эгаллайди. Практика пайтида эса тажрибали мастерлар уларни илғор техника билан таништирадилар. Уларнинг практикаси йирик заводларда ва қурилишларда, турар жой қурилишларида бўлади.

Шу йил 1 сентябрда бизнинг билим юртимиз ўрта билим юрти бўлди. Бу ўқувчиларимиз ҳунар билан бирга ўрта маълумотли ҳам бўладилар демакдир.

Ю. НУРМАТОВ,
83-ҳунар-техника билим юрти директори.

Ўқув устахонасида ишлаб чиқариш практикаси пайти. 14-ҳунар-техника билим юртининг собиқ ўқувчиси, эндиликда эса ўқув мастери бўлган А. Поляков ўқувчи Р. Мусаевга токарлик станогининг ишлаш принципини тушунтираяпти.

Илғорлар сафида

Ўзбекистон ССР Тайёрлаш министрлигининг технология билим юртини битириб чиққанларнинг кўпчилиги сентябрь ойида 2-ун комбинатига ишга келишган эди.

Бу ерда уларни очиқ чеҳра билан кутиб олишди. Ўқув муассасаси билан комбинат ўртасида яхши алоқалар ўрнатилди. Чунки корхона ўқувчиларнинг ўқув практикасини ўтказадиган асосий базаси ҳисобланади.

Ўқувчилар ўқув кунларининг ярмини замонавий ишлаб чиқариш жараёнлари билан танишишга сарфлашади. Практикада эса мураккаб технологик потокларнинг иши тўғрисидаги тасаввурга эга бўлишади. Ўқувчилар бу ерга ишлаб чиқариш жараёнларининг актив иштирокчилари сифатида келишади. Уларнинг ўқиши практика билан чамбарчас боғлангандир. Илғор ишчилар ёшларга ўзларининг касблари сирларини ўргатишади.

Саккиз ойлик ўқув курси тугаганидан кейин ишлаб чиқариш практикаси бошланади. Ана шу даврда ўқувчилар ишчилар билан бир сафда туриб ишлашади.

Комиссия тантанали вазиятда ўқувчиларга шаҳодатномалар топширади.

Тегирмончилик касби қизиқ касблардан. Ана шунинг учун ҳам билим юртини битирганларнинг кўпчилиги бутун умрини шу касбга бағишлайди. Комбинат хизматчилари учдан икки қисмининг технологик билим юртини битириб шу ернинг ишчилари бўлиб қолганликлари бежиз эмас.

— Ўтган йили билим юртини тугаллаб корхонага ишга келганларнинг кўпчилиги ҳозир ишлаб чиқариш илғорлари сафидан жой олди, улар смена топшириқларини мунтазам ошириб бажаришяпти,— дейди 2-ун комбинати кадрлар бўлимининг бошлиғи Х. Солихова.— Ҳозир уларнинг кўпчилиги юқори разряд олишди. Улар қаторида Т. Надеждина, В. Панаев, опа-сингил Лидия ва Любовь Пятанина, Ольга Джулай ва бошқалар бор.

В. ГРЕБЕНЮК.

МЕҲНАТ ГАШТИ

15 йигит-қиз ўтган йили 5-ҳунар-техника билим юртини битириб, 1-пойафзал фабрикасига ишга келдик. Бизни коллективда илиқ қарши олишди. Ҳаммамизни севган касбимиз бўйича ишга қўйишди. Устозим Ўткир ака Тўлағановнинг ўшанда айтган гаплари ҳамон эсимда.

— Қани келавер ука жон, — деганди у менга, — кесувчилик касби аввалига бироз қийиндек туюлади. Лекин кейинчалик уни ўзинг ҳам ёқтириб қоласан. Муҳими, касбга ихлос қўйсанг, асло ютқазмайсан.

Ана шундай илиқ муомаладан кейин, ҳамма ҳам виждонан меҳнат қилишга киришади. Биз ҳам билим юртида олган билимларимизни тажрибада синаб кўришга киришдик. Тез орада етакчи касблардан бир нечтасини ўрганиб олдик. Ўзингиз ўйлаб қаранг, фабрикамиз 50 моделда пойафзал тайёрлайди. Шунча хилдаги оёқ кийимлар тайёрлашни бехато ўрганиб олишни осон дейсизми? Лекин билмаган нарсаларимизни тажрибали ишчилар ўргатишди. Улар биздан ёрдамларини аяшмади. Доимо қўллаб-қувватлаб туришди. Ҳозир фабрикага мен билан бирга келган Володя Пардубаев ва Исмоил Альбековлар бир неча етакчи касбларни ўрганиб олишган. Бизга касб сирларини қунт билан ўргатган Ш. Юсупов, С. Сиддиқов ва А. Қорабоевлардан жуда миннатдормиз.

Фабрика маъмурияти ишдан бўш вақтларимизни кўнгилли ўтказишимиз ҳақида ғамхўрлик қилиб, бизларни корхона бадиий ҳаваскорлик тўгарагига ва спорт секцияларига жалб қилди. Яқинда фабрика партия комитетининг секретари К. Мирзаев бу йил олий ўқув юртининг кечки бўлимига кириб ўқишимизни маслаҳат берди. Ўзимиз ҳам шундай фикрдамиз. Коллективга ниҳоятда кўникиб қолдик. Бу ерда биз яратувчилик меҳнатининг гаштини сурмоқдамиз.

Р. БУТАШИН,
1-пойафзал фабрикасининг кесувчиси.

Бизнинг интервью

БИРОДАРЛАШГАН ШАҲАРЛАР КОНГРЕССИ

Яқинда Сенегал мамлакатининг пойтахти — Дакар шаҳрида жаҳондаги биродарлашган шаҳарлар конгресси бўлиб ўтди. Унда Ленинград шаҳар ижроия комитетининг раиси Василий Иванович Казаков бошчилигидаги Совет Иттифоқи биродарлашган шаҳарлар ижроия комитетлари вакиллари делегацияси қатнашди. Делегация составида Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари Хосият Ёқубовна Ёқубжонова ҳам бор эди. У мухбиримизга сафар таассуротлари ҳақида гапириб берди.

— Сенегалда биродарлашган шаҳарлар конгрессининг ўтказилиши ўзига хос муҳим аҳамиятга эга. Чунки, у ҳозирги пайтда тинчлик иши тараққий қила бошлаган, империализмга қарши кураш авж олган бир пайтда бўлиб ўтди. Бу катта анжуманга бизнинг мамлакатимиздан Москва, Ленинград, Волгоград, Одесса, Ворошиловград, Душанбе, Олмаота, Боку, Ереван, Ялта, Харьков, Таллин, Рига шаҳарларининг вакиллари ҳам қатнашдилар. Шу нарсани айтиб ўтиш керакки, биродарлашган шаҳарлар халқаро федерациясига Совет Иттифоқидан 17 та шаҳар аъзо бўлиб кирган. Конгресс муносабати билан уларнинг сони 20 тага етди. Тбилиси, Вильнюс, Ярославль шаҳарлари ана шу федерацияга тантанали суратда аъзо бўлиб кирдилар.

Конгресс очилиши маросимида Сенегал ҳукумати, Дакар шаҳар бошлиқлари конгрессни табрикладилар. СССР Олий Совети Президиуми раиси Н. В. Подгорний табрикномаси гулдурос қарсаклар билан кутиб олинди.

Конгресс асосан тинчлик масалалари, шаҳарлар ва уларнинг ўзаро ҳамкорлиги, биродарлашиш усуллари, маориф ва ёшлар, шаҳарлар қурилиши ва аҳоли сонининг ўсиши комиссиялари бўйича иш олиб борди.

Асосий йиғилишда делегациямиз бошлиғи, Ленинград шаҳар Советининг раиси В. И. Казаков сўзга чиқди. У Ватанимиз пойтахти — Москвада бўлиб ўтган тинчликсевар кучларнинг жаҳон конгрессида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Леонид Ильич Брежневнинг сўзлаган нутқида баён қилинган фикрларни изоҳлаб берди. Нотиқ ўз сўзида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукуматининг жаҳонда тинчлик иши учун олиб бораётган доно сиёсати ҳақида ёрқин мисоллар келтирди. Шундан кейин Румыния, ГДР, Болгария мамлакатлари шаҳарларининг вакиллари ҳам сўзга чиқиб, Совет Иттифоқининг тинчликсевар сиёсати тантана қилаётганлигини уқдириб ўтдилар.

Анжуман қатнашчилари халқаро федерациянинг устави бир мунча эскириб қолганлигини инобатга олиб, янги уставни тасдиқладилар. Бундан ташқари, халқаро федерация ижроия комитетининг фахрий президентлигини қайтадан тузиш таклиф қилинди. Чунки илгари фахрий президент бир кишидан иборат бўлиб, у қайта сайланмас эди. Янги устав бўйича фахрий президиум 6 кишидан иборат қилиб тузилди. Делегациямиз бошлиғи В. И. Казаков ана шу президиумга аъзо қилиб сайланди.

Конгресс қатнашчилари жаҳонда тинчлик ишини тараққий қилдириш, ривожланаётган мамлакатларнинг халқларига яқиндан ёрдам бериш мақсадида мурожаат қабул қилдилар.

Тошкент шаҳри меҳнаткашлари ва бир қатор ишлаб чиқариш корхоналарининг коллективлари биродарлашган шаҳарлар билан дўстона алоқаларни давом эттирмоқдалар. Ҳиндистондаги Патиёла, Покистондаги Карочи, Туниснинг пойтахти—Тунис, Ливиядаги Триполи, Марокаш пойтахти — Марокко, Югославиядаги — Скопле, АҚШдаги Сиэтл шаҳарлари билан биродарлик алоқалари олиб борилмоқда.

Ҳар йилнинг 26 апрель куни Тошкентда биродарлашган шаҳарлар кунига бағишлаб, тантанали йиғилишлар ўтказилмоқда. Дўстларимизнинг мустақиллик ва миллий байрамлари муносабатлари билан уларга табрик мактублари юборилмоқда. Айни пайтда бу шаҳарларда Тошкентнинг ҳозирги пайтдаги тараққиётига доир кўргазмалар, китоблар, фильмлар намойиш қилинмоқда.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

ЛОНДОН. Ҳозир Англия пойтахтида 7 миллион 281 минг киши истиқомат қилмоқда. Бу ерда эълон қилинган маълумотларга биноан Лондон аҳолисининг сони бултур 64 минг кишига камайган.

ҚОҲИРА. Миср Араб Республикасини 1974 йилда иқтисодий ва социал ривожлантириш планига биноан қишлоқ хўжалиги лойиҳаларини амалга ошириш учун 58,6 миллион Миср фунти, шу жумладан қурилишга 21,2 миллион фунт маблағ ажратилган.

Планда 47 феддан (бир феддан 0,42 гектарга тенг) янги ерни ўзлаштириш ва 116 минг феддан майдонда ҳосилдорликни ошириш кўзда тутилади.

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон жамоатчилиги Уттар—Прадеш штатидаги қадимий шаҳарлардан бири Матхурадаги миллий санъат музейи ташкил этилган куннинг 100 йиллигини нишонламоқда. Ҳиндистонда ва унинг ташқарисида машҳур бўлган бу музейда Ҳиндистон маданий ёдгорликларининг нодир коллекцияси тўпланган. Музей юбилейини байрам қилиш учун Ҳиндистоннинг барча чеккаларидан ва чет эллардан делегациялар келди. Музей ташкил этилган куннинг 100 йиллигига бағишланган тантанали маросимда Ҳиндистон бош министри Индира Ганди нутқ сўзлади.

ДЕҲЛИ. Ҳиндистоннинг қурғоқчиликдан энг кўп зарар кўрувчи штатларидан бири—Ражастханда ушбу молия йилида қўшимча равишда 400 минг гектардан ортиқ янги ер суғорилади. Бу майдонлар Ражастхан суғориш каналининг асосий қисми ишга туширилгандан сўнг сув билан таъминланади, деди Жайпурда ўтказилган матбуот конференциясида канал қурилиши кенгашининг раиси Хари Сингх.

СИНГАПУР. Мамлакатдаги йирик ўқув маркази «Нге ан» техника коллежидаги студентларнинг сони яқин вақт ичида 3 минг кишига етказилади.

Маҳаллий маъмурлар электр техника, ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва энергетика соҳаларида мутахассислар тайёрлашни кўпайтира бориб, Сингапурнинг чет эллик техника мутахассисларига бўлган қарамлигини бартараф этишга интилмоқдалар. Буни, деб таъкидлайди маҳаллий матбуот. Ҳозир Сингапур ўтказаётган мамлакатни индустрлаштириш программаси қаттиқ тақозо қилмоқда.

ИСЛОМОБОД. Бу ерда чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар совет жамиятлари союзидан Покистон миллий санъат кенгашига санъат соҳасидаги совет китоблари ва альбомлари кутубхонаси, шунингдек рус ва совет музикаси классикларининг асарлари ёзилган пластинкалар комплекти ҳадя қилиб топширилди. Покистон миллий санъат кенгашининг директори Холид Батт қимматли ҳадя учун миннатдорчилик билдирди ва Совет—Покистон маданий алоқаларининг янада қалинлашиши катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

КОЛОМБО. Бу ерда чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар совет жамиятлари иттифоқи, «СССР—Шри Ланка» дўстлик жамияти ва «Шри Ланка — Совет Иттифоқи» дўстлик уюшмаси ўртасида маданий ҳамкорлик юзасидан 1974 йилга мўлжалланган план имзоланди. Бу план— бир-бирларига делегациялар туристик группалар, лекторлар юбориб туришни, кино фестиваллар, китоб ва фото—сурат кўргазмаларини ташкил этишни кўзда тутади.

ВАШИНГТОН. 1973 йилда Қўшма Штатларда 46 марта табиий офат рўй берди. Бу табиий офатлардан мамлакатнинг 31 штати зарар кўрди. Табиий офатлар натижасида 1,2 миллиард долларлик моддий зарар етди.

ВАРШАВА. Польшанинг қадимий шаҳри Краковдаги Ягеллон университетида муҳитни муҳофаза қилиш таълим марказини очиш учун тайёргарлик кўрила бошланди. Халқ Польшасида шу хилдаги биринчи ўқув юрти бу йил ишга киришади.

Краковдаги турли олий ўқув юртларининг студентлари, шунингдек корхоналарда ишлаётган ва ўз фаолияти бўйича бу соҳада махсус тайёргарликдан ўтиши лозим бўлган мутахассислар бу марказда таълим оладилар.

Марказда муҳитни муҳофаза қилиш проблемалари соҳасида илмий-тадқиқот ишлари ҳам уюштирилади.

(ТАСС).

Ишчи синфининг ворислари

ТЕХНИКА ВОСИТАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИБ...

Юқори малакали ёш ишчи кадрлар тайёрлаш— халқ хўжалигининг энг муҳим проблемаларидан бири ҳисобланади. Ана шу масалани ҳунар-техника таълими системаси, жумладан, бизнинг билим юртимиз ҳам ҳал этмоқда.

Янги программа талабларини ҳисобга олиб, биз ҳақиқий замонавий ўқув кабинетлари ва устахоналар яратишга киришдик. Шу билан бир вақтда биз ана шу ўқув кабинетлари ва устахоналарни, яхшилаб жиҳозлаш масаласини ҳал этишга уриндик. Илмий-техника советимиз ана шу ўқувхона ва устахоналарни жиҳозлаш лойиҳаларини кўриб чиқади. С. О. Орипов, Н. Г. Ли, Т. А. Ковалевская, А. Ҳусанов каби бир группа ўқитувчиларнинг ташаббуси туфайли қисқа муддатда пайвандчилар ва бўёқчилар махсус технология кабинетлари, қурилиш материалларини синаб кўриш лабораторияси, физика кабинети ва лабораторияси, дурадгорлар ва бўёқчилар устахонаси ташкил этилди.

Техника воситаларидан фойдаланиш билим сифат даражасини оширибгина қолмай, балки ўқувчилар ақл-идроки ва кўникмасини такомиллаштиради. Дастлабки пайтларда ўқитувчи ва мастерлар ўқишни пухта олиб бора олмадилар. Шу сабабли ўқувчилар зарур билимларни эгаллай олишмади. Шу сабабли методика советининг иши зудлик билан қайта кўриб чиқилди. Барча ўқитувчи ва мастерлар дарслар бўйича методик бирлашмага бўлинишди. Улар ҳар бир фан ва касб бўйича тавсиянномалар тайёрлашди, бир мунча қийин туюлган темаларни кабинетлардаги мавжуд техника воситаларидан фойдаланишни ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиқдилар. Эндиликда методика бирлашмасининг асосий воситаси—ишлаб чиқариш таълими ҳамда назарияларни перспектив-тематик жиҳатдан планлаштиришдан, кабинет системаси шароитида иш олиб боришнинг бир мунча такомиллашган форма ва методларини топиш ва уларни координациялаштиришни кўпайтиришдан иборат.

В. ДОРОШКОВ,
63-шаҳар махсус ҳунар-техника билим юрти директорининг ўқув-ишлаб чиқариш ишлари бўйича ўринбосари.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ИШОНЧ БИЛДИРИБ АЙТАДИКИ, БИЗНИНГ АЖОЙИБ ЁШЛАРИМИЗ ЛЕНИН ВАСИЯТЛАРИГА, КОММУНИСТИК ПАРТИЯ ИШИГА САДОҚАТЛАРИНИ ЯНАДА ЗЎР КУЧ БИЛАН НАМОЙИШ ҚИЛАДИЛАР, БЕШ ЙИЛЛИКНИНГ ТЎРТИНЧИ ЙИЛИНИ ЗАРБДОР МЕҲНАТ ВА АЪЛО ЎҚИШ БИЛАН НИШОНЛАЙДИЛАР. ВАТАН ЁШ АВЛОДГА, УНИНГ МЕҲНАТСЕВАРЛИГИ, САБОТ-МАТОНАТИ ВА ФИДОКОРЛИГИГА ИШОНАДИ!

Шарафли касб

Бизнинг 9-ҳунар техника билим юртининг биносига биринчи марта қадам қўйган кишига кўп нарса кўзга ташланмаслиги ҳам мумкин. Ҳозир республикамизда бутун бир комплексни эгаллайдиган ажойиб ҳунар-техника билим юртлари бор. Лекин бизнинг матбаачилар билим юртининг ҳам ўзига хос анъаналари мавжуд. Билим юртимиз биноси бундан 43 йил илгари бунёд этилган. Ўшандан буён бу ерда республика нашриётлари, ва босмахоналари учун ўрта маълумотли кадрлар тайёрланади. Республикада шу йўналишдаги бошқа ўқув юрти йўқ.

1963 йили 9-ҳунар-техника билим юрти республикада биринчи бўлиб касб ўргатиш билан бирга болаларга ўрта таълим беришга ҳам киришди. Ўша пайтда бундай ўқув юртлари иш тажрибаси жуда оз эди. Шунинг учун ҳам биз ўз педагогик тажрибамизга суяниб иш кўрдик.

Ана шу изланишлар жараёнида, юксак ихтисослик билимли ишчи кадрлари тайёрлаш жараёнида ФЗЎмизнинг ижодкор педагогика коллективимиз ҳам ўсиб жипслашиб борди. Бизнинг педагогларимиз кун сайин ўсиб бораётган талабни ҳисобга олиб ўқув тарбия ишларини янада такомиллаштирмоқдалар. Шунинг учун ҳам коллективимизда меҳнат қилаётган кўпгина педагоглар эл ўртасида ҳурмат қозонишган. Икки киши Ленин орденининг кавалери, 15 нафар киши ҳунар-техника таълими аълочиларидир.

Ҳозирги пайтда билим юртида 650 ўқувчи ноширлик касбини ўрганмоқда. Улар 21 миллат фарзандларидир. Уларнинг кўпчилиги қизлар. Биз болаларга фақат касб ўргатибгина қолмай, уларда ўзаро меҳр-оқибат ва коллективлик туйғусини ҳам уйғотишимиз лозим. Шуни ҳам ҳисобга олиш кераки, ҳунар юртида билим олаётган болаларнинг кўпчилиги айни ўсмир ёшида. Бунинг устига уларнинг кўпчилиги ўзи ўрганган муҳитдан —ота-онасининг бағридан чиқиб республиканинг турли бурчакларидан келган, бу эса педагогдан ҳар бир ўқувчига ўзига яраша муомила қилишни талаб этади. Шунинг учун ҳам педагогларимиз ҳар бир ўқувчининг феълига қараб муомила қилишади, Уларнинг нимага айниқса қизиқишини ҳисобга олишади.

Ўқув юртида ишлаб чиқариш методикасини ўрганиш, ўқув ва тарбиянинг турли соҳалари, педагогика ва психология асослари бўйича доимий семинарлари ўтказиб турилади.

Умумий предметлар ўқитувчилари учун ташкил этилган икки йиллик техник минимум машғулотлари жуда фойдали бўлмоқда. Бу ўқувни биз ўз ташаббусимиз билан уюштирганмиз. Педагоглар бу ерда полиграфия саноати технологияси ва жиҳозларини ўрганишади, босмахоналар экономикаси принципларини ўрганиб чиқишади. Бу эса махсус ва умумий фанларнинг бир-бирига яқинлашувини таъминлайди. Бунда адабиёт ва тарих ўқитувчиси ўз шогирдларининг касбига алоқадор нарсаларни ҳам билади. Шундай қилиб ўқитувчининг обрўси ошади.

Ўқув юртида интернационал дўстлик клуби мавжуд. Унга кўпчилик ўқувчиларимиз аъзо. Клубдан кузатилган мақсад болаларни интернационализм руҳида тарбиялаш, уларда ижтимоий активликни ўстиришдир. Шунингдек клуб аъзоларининг билим доираси кенгаяди. Оддий бир мисол олайлик. Агар республикамиздан ташқаридаги биронта ўқув юртига хат ёзиш лозим бўлса, клуб уни группаларнинг бирига топширади, лекин хат ёзишдан олдин группа аъзолари мактуб йўлланиладиган шаҳар, область ёки республикани чуқур ўрганиб чиқишлари керак. Ўша ўлканинг табиати, қишлоқ хўжалиги ва саноатини яхши билиб олмоқ лозим. Шунинг учун ҳам болалар хат ёзишдан илгари турли китобларни ўқиб чиқадилар, дарсликларни варақлайдилар. Ҳатто махсус деворий газета ҳам чиқарадилар. Одатда ёзилган мактубда шунчаки ўқув юрти ҳақида хабар бериб қолинмайди. Болалар ўз ўлкалари ҳақида, таниқли одамлар меҳнат қаҳрамонлари тўғрисида мароқ билан ҳикоя қиладилар. Бунинг учун улар янги далилларни излаб топадилар. Бу эса ўз навбатида болаларнинг билим доирасини кенгайтиради.

Бу тадбирларнинг барчаси тажрибали ишчилар тайёрлаш савиясини йил сайин юксалтиришга олиб келмоқда. Биз буни фахр билан айтишимиз мумкин. Масалан ўтган йилги имтиҳонлар ҳам шундан дарак беради. Ўтган йили билим юртини 176 бола битирган эди. Шундан 43 ўқувчига оширилган разряд берилди. Бизнинг ишимиздаги ўзига хос хусусиятларни билган киши бу нарса катта ютуқ эканлигини яхши тушунади. Негаки ўқишни битираётган болага разряд топширишда босмахона ва нашриёт вакиллари, давлат комиссиясига кирган тажрибали ишчилар баҳо қўядилар. Улар бўлажак кадрларга қандай баҳо қўйиш лозимлигини яхши билишади.

Биз бундан кейин ҳам ўз кадрларимизни активлигини ошириб борамиз, уларнинг ўз касбига меҳр-муҳаббатини кучайтирамиз. Билим юртининг педагогика коллективи, партия, комсомол ва жамоат ташкилотлари ёш ишчилар синфини етиштиришга бундан кейин ҳам катта ғамхўрлик қилаверади.

И. МАКАРОВА,
9-ҳунар-техника билим юрти директорининг ўқув ишлаб чиқариш ишлари бўйича ўринбосари.

БИЛИМГА ҚИЗИҚИШ УЙҒОТАДИ

Совет Иттифоқининг ҳунар-техника билим юртларида программа бўйича ўқиш кенг тарқалган. Бизнинг ўқув юртимизда программа бўйича ўқитиш кабинети бор. Кабинетда КИСИ—5 типидаги 15 та машина мавжуд. Ўқитувчилар бу кабинетда ўқувчиларларнинг физика, математика, электроника, она тили ва чет тили, лаборатория ишлари ва электротехника бўйича билимини текширадилар. Программа бўйича ўқитиш лабораторияларида оз вақт сарфлаб, кўп самарага эришиш мумкин.

Кабинет мудири Т. А. Шорустамов ўқитувчиларга программани тайёрлаш ва машинани ишга ҳозирлашда ҳамиша ёрдам беради. Кабинетда машинасиз программа бўйича ҳам машғулот ўтказиш мумкин. Масалан, альбомлар ёрдамида машғулот ўтказса бўлади. Уларни ўқувчиларнинг ўзлари тайёрлашади.

Математика ўқитувчилари, Б. Б. Мишьянов, Л. М. Кондратьева, электро-техника ўқитувчиси Н. С. Попов, физика ўқитувчиси П. Б. Шарага ва бошқалар машинасиз программали ўқитиш усулидан унумли фойдаланадилар.

Ўқувчилар бу янги усул натижасида формулалар ва рақамларни яхши эслаб қоладилар. Оз вақт сарфлаб кўп болаларнинг билимини текшириш мумкин бўлади. Болаларнинг билимга қизиқиши ошади. Программали усулда ўқитиш ва турли техникавий усуллардан фойдаланиш қолоқроқ ўқувчиларни илғорлар сафига етказишда, илғор ўқувчиларга эса мураккаброқ вазифалар беришда ёрдам қилади.

Н. ШАХИЮК,
4-ҳунар-техника ўқув юрти ўқув ишлаб чиқариш ишлари бўйича директор ўринбосари.

Мана бу ёшлар — 11-ГПТУ талабалари Геннадий Понизовний ва Рустам Солиҳов учун пармалаш станоги ҳозирча топишмоқ. Аммо орадан кўп ўтмай улар ҳам ўзларининг катта акалари сингари унда усталик билан деталларни ясайдиган бўладилар.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги ҳузуридаги профессионал кулинария билим юртига кирган ёшлар яхшигина қўли гул повар бўлиб етишадилар.

СУРАТДА: билим юрти ўқувчилари М. Мавлонова, М. Ҳолматова ва М. Маҳсумова ассорти, торт ва пирожнеоларни безашаяпти.

Ўринбосарлар

Ҳар йили қиш фасли бошланиши арафасида «Ўзбексельмаш» заводида шаҳар ҳунар-техника билим юрти ўқувчиларининг ишчилар синфи сафига ўтишига бағишланган кеча ўтказилади.

Яқиндагина улар сўнгги имтиҳонларни топширдилар. Баъзиларига токарь, бошқаларига слесарь, яна бирларига электромонтёр касби ўргатилди. Клубда эса ёшларга ишчилар сафига кириш учун йўлланма берилди. Эсдалик совғаси—китоб топширилди. Залда ўтирганлар қувониб қарсак чалишар эди.

Зуфар Хайдаров ҳам ишчилик йўлланмасини олди.

—Айтчи Зуфар, мана, сен ишчилар сафига кираяпсан. Ҳозир нимани ҳис қилаяпсан?

— Ростини айтсам, ҳаяжонланяпман. Бугун мен янги ҳаёт остонасида турибман. Эртадан бошлаб эса Левашов, Сулаймонов, Мусаевлар сингари ишчи бўламан. Энди мен шогирд эмасман. Демак, менга қўйиладиган талаб ҳам ошади. Мен аввало ўзимга ўзим талабчан бўлишим керак.

— Сен ўз олдингга қандай талаблар қўяпсан?

Аввало интизомли бўлишим керак. Ҳамма нарса интизомга боғлиқ. Кузда ишчи-ёшлар мактабига кирдим. Ҳам ўқиб, ҳам ишлайман. Ойлигимнинг бир қисмини ота-онамга бераман. Мен уларга ёрдамлашишим керак.

Комсомол комитетининг секретари Анатолий Несмияновнинг хонасига Ринат Белолов кириб келади. Унинг қўлида ҳам «ишчи йўлланмаси» бор.

—Ринат, сен бу заводда кўпдан буён ишлайсанми?

—Шу кунгача мен бу ерда ишлаб чиқариш таълимини олар эдим.

— Демак, бу ерда қилинадиган иш сенга маълум, шундайми?

— Ҳа, маълум. Лекин бу пайтгача шогирд эдим. Эртадан бошлаб ҳақиқий ишчи бўламан.

—Бу воқеа сенда қандай таассурот уйғотаяпти?

— Қувоняпман. Мен болалигимдан заводда ишлашни орзу қилардим. Ота-онам ишчи. Мен ҳам уларнинг изидан бораман. Мен бу кунга кўп тайёрландим. Ўқувчилик нормаларини ҳамиша ошириб бажаришга ҳаракат қилдим. Аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқардим.

Зуфар билан Ринат менга бақувват гавдали Виктор Матвиенкони таништиришди. Мен Виктордан ўзи ҳақида гапириб беришни сўрадим.

—Ўтган йил мен, — деди у,— Совет Армияси сафидан қайтиб, 57-техника билим юртининг токарлик бўлимига кирдим. Бир йил дарров ўтиб кетди. Эртадан бошлаб мустақил иш бошлайман. Келгуси режаларим катта. Мен ўқув юртида ҳунар ўргандим. Бунинг учун мактабимдан жуда миннатдорман. Ўз малакамни ошириш мақсадида заводимиздаги машинасозлик техникумига ўқишга кирмоқчиман. Заводдаги спорт секциясида машғулотларга қатнашаман.

Шаҳар ҳунар-техника ўқув юртининг талабалари ишчилар синфига ўтишадиган кунни орзиқиб кутишган эди. Мана шу кун етиб келди. Биз йигитларга бахтли меҳнат фаолияти тилаймиз.

Б. МАКХИН.

Мастер-бош тарбиячи

Ҳунар-техника билим юртларида ўқув ва тарбиянинг асосий масъулияти мастер зиммасига тушади. Баъзан унга осон бўлмайди. Болаларни ҳар жиҳатдан жипслаштириш, уларни ягона мақсад сари йўналтириш учун мастер кўп ишни бажариши керак. Бунинг учун у малакали ходим ва билимли раҳбар бўлиши лозим. Группадаги болаларнинг ўзлаштириши, уларнинг интизоми, ишлаб чиқариш планини бажариши, группаларнинг ҳаваскорлик тўгаракларида иштирок этиши, спорт тадбирларини ўтказиш — ҳаммасига мастер жавобгар.

Педагогик адабиётда ўсмирлар билан ишлашнинг кўп формалари кўрсатилган. Лекин бу усуллардан қандай фой- 11-ҳунар-техника билим юртининг ишлаб чиқариш таълими мастер Николай Александрович Белоглазов ҳар сафар болаларга ҳар хил муомала қилиш лозимлигини айтади.

Николай Александрович энг аввало бригадирларни синчиклаб танлайди. Хўш, бригадирлар қандай вазифаларни бажариши керак? Мастер уларга биринчи навбатда ўзига талабчан бўлиши, ишлаб чиқариш ва ўқув топшириқларини сифатли бажаришни талаб этади.

Николай Александровичнинг барча ўқувчилари кечки мактабда таълим олишади. Мастер бунга алоҳида эътибор беради. У боланинг назарий тайёргарлиги қанчалик яхши бўлса меҳнатдаги маҳорати ҳам шунчалик юксак бўлишини билади.

Николай Александрович ўз ўқувчиларининг бўш вақтини мазмунли ўтказишга алоҳида эътибор беради. Болалар дам олиш кунлари кўпинча шаҳар ташқарисига чиқадилар. Булар туристик сафарларга боришади. Чимёнда маза қилиб чана ва чаңгилар учишади. Маданий дам олишнинг усуллари ғоят ранг-барангдир. Мисол учун ёз ёки қиш кунлари якшанбада шаҳар чеккасига чиқишни олинг.

Н. Белоглазов бошчилигида Ленин бўлган жойларга сафарлар уюштирилган эди. Болалар қишқи қаникулда Москва, Ленинград, Ульяновскка сайр қилдилар, Шунингдек, Николай Александрович болаларни ватанимизнинг бошқа шаҳарларига сафарни ҳам уюштирди. Ўқувчилар турли вақтларда Ленинград, Таллин, Рига, Вильнюс, Минск, Киев, Кишинев, Одесса, Волгоград шаҳарларида бўлдилар.

Николай Александрович ишлаб чиқариш таълими бўйича мастер бўлиб ишлаётганига ўн йилдан ошди. Унинг ўқувчилари ҳозир республикамизнинг турли завод қурилишларида меҳнат қилмоқда, «Таштекстильмаш» заводи энергетиги Н. Мельников, электр-монтажчилар бригадасининг бошлиғи С. Чушкин ва бошқалар шулар жумласидандир. Николай Александровичнинг ўзи ҳам 11-ҳунар-техника билим юртида таълим олган. У ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда техникумни битирган.

11-ҳунар-техника билим юрти етиштираётган кадрлардан «Ўзэлектромонтаж» ихтисослаштирилган тресги жуда мамнун.

Л. АНТИПОВА,
11-ҳунар-техника, билим юртининг ўқитувчиси.

МУҲИМ ЭЪТИБОР

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев 15 августда Олмаотада сўзлаган нутқида партиямиз XXIV съезди аниқлаб берган бизнинг планларимизнинг бош мақсади умум ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишдир, деган эди. Бунинг учун том маъноси билан айтганда илмий-техника тараққиётини тезлаштирувчи ва ҳозирги замон техникасини муваффақиятли ўзлаштирадиган юксак малакали кишилар керак.

Коммунистик қурилишда ишчилар синфининг хизмати бениҳоя катта бўляпти. Мамлакатимиз ҳунар-техника билим юртларида таълим олаётган кадрлар ишчи синфининг муносиб ворисларидир. Тўққизинчи беш йилликнинг дастлабки икки йилида ҳунар-техника билим юртлари ишлаб чиқаришга 3,5 миллион ишчини, 1973 йили эса 1 миллион 817 минг ишчини юборди. Жумладан 40-ҳунар-техника билим юрти ишлаб чиқаришга 600 нафар автомашина ҳайдовчилари, автослесарлар, сантехник-слесарлар, дурадгорларни юборди. Улар ишлаб чиқаришга жўнаб кетишди, ўқув аудиторияларига, устахоналарга эса янги ёшлар келишди. Ҳозир биз уларни илмий-техника тараққиётининг ва ҳозирги замон ишлаб чиқаришининг барча талабларига жавоб бера оладиган профессионал маҳоратга ўргатаяпмиз. Бунда бизнинг мастерларимизнинг роли бениҳоят каттадир. Мастерларимиздан ҳам бугунги кунда ишлаб чиқаришнинг илғор усуллари тўғрисида чуқур билимга эга бўлишлари талаб этилади. Ана шунинг учун ҳам биз уларнинг малакасини оширишга айниқса катта эътибор бераяпмиз.

Мастерларимизни ўқитишдан ташқари албатта, бутун диққат-эътиборимизни ўқувчиларни ғоявий-сиёсий, интернационал ва ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашга қаратаяпмиз.

Ҳозир ҳарбий-ватанпарварлик халқ университетида учинчи йилги машғулотлар ниҳоясига етаяпти. Бизнинг университетимиз республикада иккинчидир. Унда болалар Совет Армиясининг революцион ва жанговар анъаналари билан танишдилар. Программага Округ офицерлар уйи музейига, Октябрь революцияси номидаги завод музейига экскурсиялар уюштириш киритилган. Биз Тошкентдаги революция ва граждан уруши эсдалик жойларига ҳам походлар ўтказамиз. Бизда ўтказиладиган учрашувларда Тошкентнинг энг яхши лекторлари лекция ва докладлар қилишади, революция ва гражданлар урушининг Улуғ Ватан урушининг таниқли иштирокчилари ўз хотираларидан сўзлаб беришади.

Биз ёшларнинг профессионал ориентацияси масалаларига ҳам эътиборни қаратаяпмиз. Ўқувчиларнинг 40-ҳунар-техника билим юртининг собиқ тарбияланувчилари —эндиликда ишлаб чиқариш илғорлари, коммунистик меҳнат зарбдорлари бўлган тарбияланувчилар билан учрашувлар мунтазам суратда ўтказиб турилади. Бу йил 540 ёш билим юртимизда шуғулланаяпти. Биз уларга барча шарт-шароитларни яратиб, уларнинг етук касб эгалари бўлиб етишувларида қўлдан келган бутун тадбирларни кўрамиз.

Ф. ТЎХТАГИНОВ,
40-ҳунар-техника билим юртининг мастери.

БИНОКОРЛАР ТАЙЁРЛАЙМИЗ

«Главташкентстрой» бошқармаларидаги мавжуд мингдан ортиқ бригадаларнинг деярли ҳар бирида бизда ҳунар ўрганган, ёки малакасини оширган кишиларни учратиш мумкин. Ўқув комбинатимиз зилзиладан сўнг ташкил этилган. Ҳар йили юзлаб кишиларга бинокорлик касбларини ўргатмоқдамиз.

Комбинатимизда электр ва газ пайвандчилари, минорали кран машинисти, экскаваторчилик бульдозерчилик, ғишт терувчилик, сувоқчилик каби 25 дан ортиқ касб ўргатилади. Экскаваторчи ва бульдозерчилар тайёрлайдиган курсларимизда машғулотлар икки сменада олиб борилади. Бу қурувчиларни ишдан ажралмаган ҳолда касб ўрганишига имкон беради.

Курсантларнинг намунали билим олишлари учун барча шароитлар яратилган. Машғулот ўтказиладиган хоналаримиз кўргазмали қуроллар билан безатилган. Ҳар бир машғулотдан сўнг ўтилган темани мустаҳкамлаш учун шунга оид кинофильмлар намойиш этилади.

Биз тез-тез ишлаб чиқариш илғорлари, донгдор бинокорлар билан ўқувчиларнинг учрашувларини ўтказишга ҳаракат қилаяпмиз. Яқинда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Холхўжа Баҳодиров, СССР Олий Советининг депутати Каримжон Муслимов, Ленин орденли ғишт терувчи Ойша Нурмуҳамедовалар билан қизиқарли учрашув ўтказдик. Бу каби учрашувлар ёшларни бинокорлик касбини улуғлашга, ветеран ишчиларнинг шонли анъаналарини давом эттиришга бўлган иштиёқини ёлқинлантиради. Қурувчилик касбига бўлган муҳаббатини оширади.

Ҳозирги кунда қурилиш техникаси тез суръатлар билан ривожланмоқда. Қурувчиларнинг қўл меҳнати механизация зиммасига юклатиляпти, янги-янги қурилиш материаллари ишлаб чиқарилиб, иш юритиш усуллари такомиллашмоқда. Бу эса бинокорларни доимо малакаларини ошириб боришга даъват этмоқда. Шунинг учун ҳам биз курсантларга ҳар томонлама маълумот беришга эътибор бераяпмиз. Масалан, ҳамма мутахассислик бўйича малака ошираётган қурувчилар экономика асослари, чизмачилик, ишлаб чиқаришни ташкил этиш, яъни, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Николай Злобин бригада пудрати методининг моҳияти ва афзалликлари сингари темалар бўйича ҳам машғулотлар олиб борилмоқда.

И. МАНЮХИН.
«Главташкентстрой» Ўқув комбинатининг директори.

ЁШЛАР, КАСБ ЭГАЛЛАНГ

Бизнинг шаҳар ҳунар-техника билим юрти беш гектар жойни эгаллаган. Унинг ўқув корпуси, ўқув-ишлаб чиқариш устахоналари ўқувнинг замонавий воситалари ҳамда станок-ускуналар билан жиҳозланган. Булар ўқувчиларнинг металга ишлов бериш бўйича токарлик, фрезерчилик, слесарь-механик дурадгорлик, электрик, холодильник ускуналари бўйича механик, кабель буюмлари ишлаб чиқариш бўйича мутахассис ҳамда йўнувчилик каби касбларни эгаллашларига имкон беради. Билим юрти 1973 — 1974 ўқув йилида Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг кўрсатмасига мувофиқ ҳунар-техника билим юртининг ўрта разрядига ўтди. Бунда ўқувчилар касбни эгаллаш билан бирга ўрта маълумот ҳам оладилар.

Ҳунар-техника билим юртини битириб чиқувчилар учун билим даражасини ошириш нима учун зарур бўлиб қолди, деган савол туғилиши мумкин? Чунки, ҳозирги саноат янги техникалар ҳамда ишлаб чиқаришнинг энг янги технология жараёнлари билан жиҳозлангандир. Бу ўз навбатида ишчилар олдига ҳам талаблар қўяди. Бугунги кунда ишчилар ишлаб чиқариш масалаларини ҳал этишда техникани билган бўлишлари керак. Билим юрти бундай муҳим вазифани ҳал этишга қодирми, деб сўрашлари мумкин. Ҳа! Коллективимиз икки йил мобайнида шунга мувофиқ ўқув базаси яратиш устида зўр бериб иш олиб борди. Натижада бу вазифа ҳал этилди. Янгидан барпо этилган ўқув корпусида умумий таълим фанларининг барча соҳалари бўйича кабинетлар ташкил қилинган. Ўқув корпусида акт ва спорт заллари, ёзги спорт майдони ҳам бор. Педагоглар коллективи ёрдамида ўқувчилар томонидан ташкил этилган Интернационал дўстлик клубида, жанговар ва меҳнат шон-шуҳрати кутубхонасида ажойиб ишлар олиб борилмоқда.

А. ЙЎЛДОШЕВ,
57-шаҳар махсус ҳунар-техника билим юрти ишлаб чиқариш таълими бўйича мастер.

Электрик — XX асрнинг энг қизиқарли ва фахрли касбларидан бири. 11-профессионал техника билим юрти худди ана шундай мутахассисларни тайёрлайди. Ёшлар бу ерда ёритиш ва кучланиш тармоқлари бўйича электр монтер, электр слесарлик касбларини ҳам ўрганадилар.

СУРАТДА: ишлаб чиқариш таълими мастери Геннадий Сергеевич Подлеснов ўз ўқувчиси Нурлибой Абдуллаевни эгов билан қандай ишлаш кераклигини ўргатмоқда.

Ю. Бутусов фотолари.

Шарқ юлдузи

ЯНВАРЬ СОНИДА

«Шарқ юлдузи» журналининг бу йилги биринчи сони босмадан чиқди. Журнал Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига бағишланган асарлар билан очилади. Ана шу рубрика остида Рамз Бобожоннинг «Баҳс» поэмаси, Т. Пўлатнинг «Ичкуёв» қиссаси, Ғайратийнинг «Табассум ва таранум» деб номланган цикл шеърлари билан танишиш мумкин.

П. Қодиров, О. Ҳусановнинг янги ҳикояларини, ёш шоир Турсун Иброҳимовнинг янги шеърларини, М. Авфийнинг қадимий ҳикоятларини, ҳам шу сонда ўқийсиз.

«Бизнинг календарь» ва «Юбилярларимиз» рубрикалари остида Аркадий Гайдар, Степан Шчипачёв, Турсун Собировлар ҳақида биографик маълумотлар мавжуд.

Шунингдек, журналнинг «Очерклар», «Публицистика», «Санъат», «Танқид ва адабиётшунослик», «Меросимизни ўрганамиз», «Тақризлар» бўлимларида ҳам хилма-хил, қизиқарли материаллар бор.

БУЮК ЛИРИК

(Степан ШЧИПАЧЕВ 75 ЁШГА КИРДИ)

Рус совет поэзиясининг отахон шоирларидан бири Степан Петрович Шчипачев лирикаси ўзининг жозибадорлиги, назокати билан кўп вақтдан буён китобхонлар юрагини тўлқинлантириб келмоқда. Шоирнинг кичик-кичик шеърлари мазмунан теран, фалсафий мушоҳадаларга бой. С. Шчипачев қаламига мансуб достонлар ҳам ҳажм жиҳатидан унчалик катта эмас, бироқ уларда ҳам шоирнинг тинимсиз изланишлари, етук бадиий маҳорати яққол сезилиб туради. («Шушендаги кичик уй», «Павлик Морозов»).

С. Шчипачев 1899 йил Свердловск областининг Камишлов районига қарашли Шчипачи қишлоғида камбағал деҳқон оиласида туғилди. Саккиз ёшидан мустақил ҳаёт кечира бошлади, батраклик қилди, конда ишлади. Шоир 1919-30 йиллар давомида Қизил Армия сафида хизмат қилди: у оддий жангчи, отлиқ аскарлар мактабининг курсанти, сиёсий ходими бўлди.

У 1919 йил партия сафига кирди. С. Шчипачев қишлоқда яшаган вақтларидаёқ шеър ёза бошлади. Унинг айрим шеърлари гражданлар уруши вақтида варақаларда чоп этилиб тарқатилди.

Шоирнинг биринчи китоби 1931 йили нашрдан чиқди.

С. Шчипачев Улуғ Ватан уруши йилларида «За родину» фронт газетасида, «Красноармеец» журналида мухбир бўлиб ишлади. Шоир икки бор СССР Давлат мукофотига сазовор бўлган ва бир неча орден ва медаллар билан мукофотланган.

Лирика заршуноси бўлган атоқли шоирнинг асарлари кўп марталаб қардош халқлар тилларига таржима этилган. Унинг «Танланган асарлари» ўзбек тилида (1959) босилиб, китобхонларимизга манзур бўлган.

С. Шчипачев шеърлари ва достонларини Миртемир, Шайхзода, Зулфия, А. Мухтор, М. Бобоев, Мирмуҳсин каби шоирлар таржима қилганлар.

Степан Шчипачев бир неча марта Ўзбекистонда бўлиб, қалам аҳллари, пахтакорлар, ишчи, бинокорлар билан учрашган. Шоирнинг талай шеърлари шундай мулоқатлар таассуротида битилган.

Биз қадрли Степан Петровични қутлаймиз, унга сиҳат-саломатлик, бардамлик, ижодда янги зафарлар тилаймиз.

ЎН ЕТТИНЧИ ЙИЛ

Табиат сирини ўйлайман сокин:
Боқий яшай олмас, оҳ, ҳеч нарса ҳам.
Барг тўкар деразам олдида қайин,—
Менинг назокатли ҳамнафасгинам.
Азамат тоғларнинг қолмас урвоғи,
Юлдузлар сўнар кўк гирдибодида.
Аммо ўн еттинчи йилнинг довруғи
Ўшанда ҳам яшар халқнинг ёдида.

ТОШКЕНТ „ТЕЗЮРАР“ ПОЕЗДИ

Ортда қолиб кетди қишлоқлар,
тоғлар,
Сомонсувоқ уйлар кўринар
элас.
Оренбург қорида оловдай борар
Тошкент «Тезюрари» елиб
басма-бас.
Қозоқ саҳросининг совуғин
ютиб
Севинар, қарағай келса рўпара.
Паровознинг қайноқ бўғзидан
ўтиб,
Дуд аралаш эриб қорлар қоп-
қора.
Темир издан чопар тўзонли
бўрон,
Ғилдирак остида хириллар
бўғиқ.
Плацкартли ўрин эмас экан,
йўқ,
Бу ахир ғаройиб саргузашт,
достон.
Достонки, мудратар, сурон
солар гоҳ,
Туш аро бекатлар номин кўр
тинглаб.
Ларзага келади кўприклар
ногоҳ,
Титрар уфқ... масофа...
ҳижронзада қалб...

Турсун ИБРОҲИМОВ

ОНАГА МАКТУБ

Соат ўн икки —
Бир куннинг, бир йилнинг этаги,
чеки.
Жуссам ҳам, хонам ҳам
тўлишгандайин,
Ўйларимга ўй улашгандай!..
Тиниққандайман,
Тиниқ юлдузларга қарайман.
Қизиқ,
(Ўйлайман шу дам):
Ипдайин чийрилиб пишарми
одам!!
Билмадим,
Ба лекин, онажон,
Дамларни узаётиб шу он сени
эсладим...
Ахир сен эмасми, дамларга
дармон бўлган,
Дамларга дамларни улаган!
Ахир сен эмасми, бағрида
тонгларни оттирган,
Қуёшнинг нурини ёғдирган!!
Сенсан!!! Сенсан!!!
Сен боис, онажон, кунларнинг
ёрқинлиги,
Сен туфайли ҳамиша қалбимнинг
ёлқинлиги!
Ширин ўйинг эдим кўз очиб
тилаганинг,
Ўлмасин, турсин дединг,—
Ўйнасин, кулсин дединг —
ҳаётга бердинг
Кўз очдим,
Сени кўрдим,
Тилаганинг шу кунларга юз
бурдим.
Йигит ёшидаман,
Хизматдаман,
Сен учун, юрт учун яшамоқ-
бурчим.

Нимасини айтай,
Бугун ҳам атай
Дастурхон ёзгансан келар деб
ўғлим...
Таскин-тасаллига,
Панд-насиҳатга
биламан, муҳтожмас она юраги.
Қандай ҳам юпатай,
юпатолмайман,
Сўзларим чиқади зўрма-зўраки.
Онажон, дастурхонинг ёзиғ
бўлсин,
Ҳамишалик аримасин ундан
барака.
Майли менинг насибам ҳам
ушалмай турсин,
Дастурхонда, оҳ, бўлмасин
зинҳор чегара!
Чегара...
Тасаввур қил, ёпган нонинг нақ
икки палла:
Бири пишган, ол юзингдек лўппи
сўлқиллдоқ,
Бири эса қора кўмир—қовжираган,
қоқ...
Икки дунё,
Икки хил савдо...
Во ажабо, лойқаланиб тинарми
олам!!
Ҳарбу зарбга оз-моғгина тишим
ўтса ҳам
Гоҳо дейман: инсон ўзини билармикан
кам-кам!..
Онажон
йил кираётган —
Яна бир бор дунёнинг,
одамзотнинг
кўзи ёриётган шу он.
Мен сени хаёлан қучаман,
Йилларга муҳаббатли қолай деб
шаробмас, меҳрингни ичаман...

Рамз БОБОЖОН,
СССР Давлат мукофотининг лауреати.

БАҲС

(ПОЭМАДАН ПАРЧА)

Ёшлик!
Сени
ким севмаган,
ким!
Лабларингдан
ким тишламаган!
Ташлаб кетсанг, ким
эсламаган,
ким изламаган!
Ким
лол қолмаган жамолингга,
Ҳусни жамолингга,
бўю бастингга,
Қудратингга,
Саодатингга...
Ким тушмаган
сенинг дастингга,
Ҳатто қасдингга!
Беллашмаган,
тиллашмаган ким!
Авлодлар жим!
Аждодлар жим!

I

— Ҳей!..
Тўхта,
қайга шошасан.
Манзилинг аниқми!
— Аниқ!
— Нега бунча қайнаб-тошасан,
Кўзларинг юлдуздай ёниқ...
Борми билетинг!
— Билетми!
мана, бир сандиқ!
— Ҳазиллашма,
кўрсат!
иш жадал,
Кемамиз шай,
йўлчи кўп,
вақт зиқ...
Сафаринг қайга!
Бир нафас тур тек, —
Деди-ю, бортпроводник
сигнал берди,
сигнал...
Биров Ойга,
Биров Марсга,
Биров Юпитерга,
Яна биров бошқа бир ерга...
Мен-чи!
Мен
Ёшлик диёрига,
умрим наҳорига,
севгим баҳорига...
Ҳамма ҳайрат билан боқди:
— Қайтиш!
— Ҳа, шундай!
Шундай орзу қалбимни ёқди,
Қўлимда қайтиш билетим...
Ёшлик —
ўз элатим,
Соғиндим...
Билетни олгандай қарзга
Омонат турардим, сўраб юкозат...
Кема командири қулоқ
солгандай
арзга,
Эсига тушгандай ё хилват сайри,
Деди: —Майли!
Бошим кўкка етди...

II

Кема жўнаб кетди
Ёшлик диёрига...
Ўзимни бердиму хаёл ихтиёрига,
Дулдул от бошини қўйган каби
бўш,
Булутларга уриб тўш,
Учдим,
Фазогирдай бевазмин кўчдим
Жойдан жойга,
Юлдуздан ойга,
Узоқ-узоққа,
Қирғоқдан қирғоққа,
Тоғлардан тоққа,
Боғлардан боққа...
Бир боқсам,
ям-яшил ўрмон,
Бепоён худди!
Ерми ё осмон,
Қайда ҳудуди!
Буғдойзор айқирар,
Пахтазор ярқирар...
Йўлларда,
Чўлларда паровоз,
Олис-олисларда ГРЭС,
қурилиш...
Юксалиш,
бурилиш...
Металл комбинат...
Меҳнат,
фароғат,
машаққат,
роҳат...
Девқомат симёғочлар,
Сим устида қалдирғочлар
Нуқтадай,
Нотадай...
Тун ойдин
кутлуғ эртадай...
Бир боқсам,
қишлоқлар,
Дашту ўтлоқлар,
Зумрад япроқлар,
Нурли чироқлар,
имлар ўзига...
Баъзан кириб хаёл сўзига,
Унутаман меридианларни...
Бир ҳатлаб ўтаман
Магаданларни,
Бомбайга қўнаман,
Бамбукдан қалам йўнаман,
Кезаман элларни,
Йилларни
Бекатма-бекат,
Манзилма-манзил...

ҒАЙРАТИЙ,
Ўзбекистон халқ шоири.

„РОҲАТ“ КУЙИНИ ТИНГЛАБ

Чолғучи, сайрасин қўлингдаги соз,
Фақат ғам менга бахш этмаган дунё.
Пардангда у тийран роҳатлар парвоз —
Айласин, эшитган бўлсин маҳлиё.
Сенинг ҳар пардангда Бобир ноласи,
Беркинган, роҳати топилмаган жой.
Ғурбат аламига жом-пиёласи
Тўлгандир, ўксиган йиғлаб йилу ой.
Муниссан, табиат, сақладик ҳар вақт,
Тиғингни урмадинг ва чекмадинг оҳ.
Юракка жойладинг ўзинг муҳаббат,
Роҳатга жўр этдинг, тақдирим гувоҳ.
Совуқ сим бўлсанг ҳам куйингдир оташ,
Оламга таралиб янграр роҳатим,
Бетиним жаранглар, мазмуни-дилкаш,
Тилингдан тушмасин бор ҳикоятим.
Роҳати шу бўлса, шодлиги—чексиз,
Эҳтимол сиғмайди шу кенг оламга.
Тасаввур қилурлар кеча ва кундуз,
Зотан роҳатларим сиғмас қаламга.

ОЛГИН ЁДИНГГА

Чумчуқлар чирқираб оқшомдан хабар
Беракан севгимни дарди бир дафтар,
На бўлғай келсачи раҳминг, эй дилбар,
Бу ишқим китобин олгин ёдингга.
Чиқсанг саҳар чоғи сувга, булоққа
Хаёлинг сайр этса гоҳо узоққа,
Кўз ташлаб булоқдан оққан ирмоққа,
Кўз ёшим селобин олгин ёдингга.
Гул териб юрганда чаманда, боғда,
Аксинг шуълаланса ғунча, япроқда,
Таърифинг куйласа булбул бутоқда,
Ғайратий фиғонин солгин ёдингга.

Муҳаммад АВФИЙ.

ҲИКОЯТЛАР

Муҳаммад Авфий (XII—XIII аср) Ўрта Осиё халқлари адабиётининг йирик вакили. Қуйида унинг ҳикоятларидан намуна ўқийсиз..

Ҳисрави Аввалнинг вазири Бузургмеҳрдан инсон учун энг зарурий нарса нима, деб сўраган эканлар:

— Туғма зеҳн,— деди.

— Туғма зеҳн бўлмаса-чи? — деб сўрасалар:

— Адаб-одоб, илм-донish ўргансин,—деди.

— Уни ўрганаолмасачи?— деб сўрасалар.

— Мол-давлат, зару-зевар орттирсин, бу ҳам кўп айбларни беркитади, — деди.

— Уни эплолмасалар-чи? — десалар,

— Бўлмаса сертавозе ва серилтифот бўлсин, бу ҳам одамнинг зийнати, — деди.

— Бу қўлидан келмаса-чи?

— Унда унақа тирикликдан ўлган афзалроқ, ҳам ўзи тинчийди, ҳам одамлар ундан қутулади, — деди.

* * *

Бир киши Афлотун ҳузурига келиб, шундай деди:

— Фалон ўтиришда биров сени кўкларга кўтарди, мақтади ва ҳаққингга кўп дуо қилди.

Афлотун бу сўзни эшитиб бошини қуйи солиб, хаёл уммонига ғарқ бўлибди. Киши ҳайрон бўлиб:

— Эй, Ҳаким, мен нима дедимки, бунчалик хаёлга толдинг? — деб сўрабди.

— Мени сен айтган сўзлар ўйлатиб қўйгани йўқ. Ўзимнинг қилган ишларимни ўйлаб ўтирибман. Қандай жоҳилона иш қилган эканманки у жоҳилга ёқиб, мени мақтабди. Аҳмоқ-аҳмоқлик қилмагунингча сени мақтамайди ва кўкларга кўтармайди.

* * *

Шуҳрати оламга ёйилган Буқрот ҳаким узлат ихтиёр қилиб, бир ғорда яшай бошлабди. Бир подшоҳ хасталаниб қолиб, унга одам юборибди.

Буқрот унинг илтимосини рад этибди. Шундан кейин Буқрот ҳузурига вазир келишга мажбур бўлибди. Вазир бундоқ разм солиб қараса, Буқротнинг либоси ўт-ўлан, таоми ҳар хил гиёҳ экан.

У ҳам Буқротни подшоҳ қасрига таклиф этибди.

Буқрот шундай дебди:

— Мен одамлар дастидан қочиб узлат ихтиёр қилдим. Минбаъд подшоҳларга хизмат қилмайман.

Вазир шунча илинса ҳам Буқрот сўзидан қайтмабди.

Қаттиқ ранжиган вазир масхара қилмоқчи бўлиб, дебди:

— Подшоҳларга хизмат қилиш қўлингдан келганда гиёҳ еб ўтирмас эдинг!

— Сен эса гиёҳ ейишни уддалай олганингда подшоҳлар хизматини қилмас эдинг! — деб жавоб берибди Буқрот.

* * *

Қушлар тилидан ёзилган «Латоифул иборат» китобида шундай дейилган:

Бир кун қовоқ ари учиб юриб, буғдой донини машаққат билан судраб бораётган чумолини кўрибди.

— Ҳой чумоли, шўринг қурсин, битта дон деб шунча заҳмат чекасанми? Кел, менинг емишим, ичишимни томоша қил. Одамлар энг лаззатли таомларнинг ҳам мендан ортганини ейишади. Агар қанотимни ёзиб бир осмони фалакка кўтарилсам, истаган жойимга бориб қўнаман! — деб мақтанибди.

Шундай кейин учиб бориб қассоб дўконининг қанорадаги гўштига қўнибди. Қассоб қўлидаги пичоғи билан бир урган экан, иккига бўлиниб кетибди. Чумоли келиб арининг оёғидан тортибди.

— Мени қаёққа судраб бораяпсан, — деб сўрабди ҳолдан кетаётган ари...

— Кимки бир ерга ҳасад билан қўнса, уни ўзи истамаган бошқа ерга судраб боришади, —дебди чумоли.

Форсчадан Кибриё ҚАҲҲОРОВА таржимаси.

Турғун ПЎЛАТ

ИЧКУЁВ

(ҚИССАДАН ПАРЧА)

МЕНИ роса елимга ўхшаган ёпишқоқ экан деб ўйлаётгандирсиз-а? — деди жилмайиб қиз кечлик овқат қилиш учун ошхонага йўл олган Ўринбойни ўз корпуси олдида қаршилар экан. Уларга ёнма-ён корпусдан жой беришди. Қизники ошхонага яқинроқ эди· — Шунақа қилмасам, бирон ойимтилло илиб кетиб, кейин келиноймлардан балога қолмайин. — Сўнг чеҳрасидаги табассум бир онда йўқолиб, юзлари жиддийлашди, қошларининг бир учи тепага кўтарилди. — Мусофирчиликда ўз ҳамюртинг кўзингга туғишганингдан зиёд кўриниб кетади. Сиз билан биз минг қилсаям бу ерларга мусофирмиз. Бир-биримизнинг қорамизни кўздан қочирмай юрганимиз маъқул. Келинг, аввал танишиб қўяйлик: менинг исмим Матлуба.

— Меники — Ўринбой Темиров.

— Ҳа, ажаб исмингиз бор экан. Бизнинг Тошкентда кам учрайди. Водий тарафдан келганга ўхшайсиз-а?

— Топдингиз·

Ўринбой «Сизнинг ҳам исмингиз, жисмингизга ярашиқ экан», демоқчи бўлди-ю, лекин негадир ҳамон Матлубанинг салобати босиб, юраги безовта тепаётганига дамини ичига ютди.

Кечлик овқатдан кейин улар пансионат хиёбонларини сайр қилишди. Боғ-бўстон деб мана шу ерни айтса бўлади. Ҳаммаёқ кўм-кўк дарахт. Осмон қайдасан деб адл бўй чўзган арғувонлар, кучоққа сиғмайдиган эманлар, баҳор чоғи каллакланган тутга ўхшаб, танасининг учидан тўппак-тўппак шох чиқарган пальмалар, оқ шоҳинусха гул очган магнолиялар, чаманларни камалак сифат ранго-ранг яшнатган анвойи гуллар... Рўпарадаги тоғлар б а ғ рига ям-яшил гилам бўлиб ястанган арчазорлар. Хуллас, наботот оламининг жонли дафтари ўзининг сир-асрорга бой саҳифаларини инсон олдига тўлиқ ёзиб қўйгандай...

Улар бир хиёбоннинг бошигача бориб денгиз бўйидан чиқишди. Икки юз метрча келадиган баланд жарнинг этагида мовий ранг Қора денгиз ўркач-ўркач тўлқинларини ўйнатиб шовиллар, мавжланар, жарни тагтуги билан қўпоришга чоғлангандай, жунбушга келиб ётарди. Юзига денгизнинг сариқ ели урилиб, Ўринбойнинг руҳи бирдан енгил тортди.

— Чарчаганингиз йўқми? — денгиз бўйидаги бу сўлим сокинлик ичра Матлубанинг овози айрича янгроқ эшитилди.

— Йўқ.

— Бўлмаса юринг, хў анави зинадан тушиб, пляжни кўриб чиқамиз.

Чап томонда пастга қараб тушиб кетган узундан-узоқ зинапоя борлигини Ўринбой шунда кўрди. Эни иккита қўқон арава баҳузур сиғадиган даражада кенг. Ҳар ўн-ўн беш поясидан кейин нафас ростлаш учун чорак таноб чамаси саҳни бор.

— Бунинг пояларининг нечталигини биласизми? — «бари бир билмайсиз», дегандек қувлик билан кўз қисди Матлуба. — Бир юз саксонта. Ҳа!

Улар пастга тушиб боришган сайин денгиздан эсаётган шабада ҳам кучаяверди. Матлубанинг эгнидаги ҳарирдай юпқа крепдешин кўйлакнинг орқа этагига ҳаво қамалиб, парашют сифат дўппайиб кетди.

Пляж дегани кум аралаш тош тўкилган катта бир яланглик экан. У ер-бу ерда почасиз катлар ётибди, бош тарафига ёстиққа ўхшатиб тахта қоқилган.

— Буни «лежак» дейилади. Сувдан чиқиб, мана шунинг устида ўзингизни офтобга товлаб ётасиз, — тушунтирди Матлуба. — Офтобга тобингиз бўлмаса анави айвонда салқинлашингиз мумкин,—деб узун қилиб солинган, тўрт тарафи очиқ шийпонни кўрсатди у.

Ўринбой яна бирпас денгизга завқланиб боқиб турди. Чеккаси кўринмайди унинг· Тўғрироғи, уфққа бориб ложувард осмон билан туташиб кетган. Тўлқинлар бир-бирини қувлаб, қирғоққа ошиқади. Зўрлари заифларига етиб олиб, устига минади-да, соҳилга келиб урилгандa, мажоли қуриб, кетига тисарилади ва ўзининг сўнгги кучи билан денгиз сувини анча орқага суриб кетади. «Ҳа, сен эплолмадингми», дегандай орқасидан иккинчи бир зўр тўлқин қирғоққа ёпирилади. Бунинг ҳам бошига аввалгисининг куни тушади. Бу кураш мудом давом этади. Ўринбойнинг тўлқинлар авжига қараб, фалсафий хаёлларга чўмгудек чоғи бор эди· лекин Матлуба унинг қўлидан тортиб, ўзига келтириб қўйди:

— Юринг, қоронғи тушиб қолди, кетайлик.

Бу ерда қоронғи бирдан тушар экан. Кўз очиб-юмгунча ҳаммаёқ зимзиё бўлди-қолди. Фақат теварак-атрофда майда-майда чироққа ўхшаш нарсалар ялт-ялт учиб юрарди.

— Ие, қизиғ-а, нимайкин бу?— деб юборди бехосдан Ўринбой.

— «Светлячок» дейдилар. Ўзбекчасига нима бўлади, лекин билмайман.

— Светлячок..· Ялтироқ капалакмикин?— тусмоллади Ўринбой.

Боя пастга тушишда билинмаган экан-у, аммо тепага чиқишда зинапояси қурғур ёмон қийнади-да. Лекин Ўринбой аёл киши олдида сир бой бермасликка ҳаракат қилди.

Ниҳоят, зинанинг бир юз саксонинчи поғонаси ҳам ортда қолди. Улар пансионатнинг қатор қилиб солинган бир қаватли корпуслари олдига келишди. Хиёбонларда одамлар кўпайиб қолишган, улар жуфт-жуфт бўлиб сайр қилишар ё скамейкаларда гурунглашиб ўтиришар, гоҳ у, гоҳ бу ёқдан транзисторларнинг турли мақомдаги ғовур-ғовурлари қулоққа чалинарди. Ана, бир тарафда бутун пансионатни бошига кўтарганича твист янгради, қайсиниси қайси жинсга мансублигини кийим-боши ёки башарасидан ажратиб бўлмайдиган беш-олтита ёшлар маст туядек ғайри-табиий муқомлар билан дупур-дупур қилиб, хиёбоннинг чангини чиқаришга тушишди.

— Кеча «рок» эди, энди «твист» расм бўлди, янгиси топилаверар экан-да, бу ўзини билмаган такасалтангларга, —деб аччиғланган бўлди Матлуба. — Эсизгина, «Спидола»м бор эди, оламан деб эсимдан чиқибди. Тошкентни эшитардик..·

Ўринбойнинг миясига ялт этиб чақмоқ теккандек бўлди. Ие, унинг чамадонида бор-ку «Спидола»! Келаётганида, Қулмат «Манавини ола кетсанг, курортда қизлар билан танишишинг осонлашади», деб қўярда-қўймай қўлига тутқазган эди. Ўринбой:

— Ҳозир,— деди-да, лип этиб, ўз корпусига кириб кетди· Бир зумдан кейин транзисторни олиб чиқиб, Матлубага узатди:

— Мана!

— Яшанг. Ўринбой акажон, бор экансиз-ку.

Улар пансионатнинг овлоқ бир ерига бориб, холигина шийпонча топиб олишди. Матлуба скамейкага ўтириб, ёнидан Ўринбойга ҳам жой бераркан, радионинг қулоғини очиб, эфирда бир-бири билан басма-басига жавраётган, қўшиқ айтиб, куй чалаётган станциялар орасидан Тошкентни излай бошлади. Охири, таниш дикторнинг овози шивирлаб гапиргандай қулоққа чалинди. Тошкент «Сўнгги ахборот» бераётган шекилли, Матлуба билан Ўринбой бир хабарнинг поёнини эшитиб қолишди: «...Меҳмонларга олтин суви берилган иплар билан тикилган духоба дўппилар тортиқ қилишди».

— Ҳа-ҳа-ҳа! — деб қаҳ-қаҳ уриб юборди Матлуба атрофни ўзининг ёқимли хандасига тўлдириб. — Эшитяпсизми? «Олтин суви берилган иплар билан тикилган духоба дўппилар» эмиш-а?! Бу қанақа дўппи бўлдийкин?

Ўринбой ҳам ўйланиб қолди. Рост, қанақа дўппи бўлиши мумкин? Чуст дўппи эмас, ироқи дўппи эмас...

— Зар дўппидир-да.— деди ниҳоят Ўринбой ўз топқирлигига ўзи ҳам қойил қолиб.

— Тўғри! Аммо шуни «зар дўппи» деб қўя қолишса ўлишадими?! Ўзбек тилиниям роса ит олган тулкидай қилишяпти-да, баъзида азаматлар!

Матлуба ҳозир Ўринбой кўпдан бери дилида ўйлаб юрган гапни айтди. Буни ўйлаш у ёқда турсин, ҳатто редакция «летучка»ларида минг марталаб гапирган, баъзи тил билмас ҳамкасбларининг таъбини тирриқ ҳам қилган. Бундай кишилар айрим сўзларни жўя-ножўя ишлатавериб, ғиштга ишқаланган чақадай сийқа қилиб юборишяпти. Уларнинг назарида, ҳамма воқеа «тарихий». Борингки, бирон кичикроқ районда янги ҳаммом очилиши ҳам. Илья Эренбург бўлса керак. Юрий Гагарин космосга парвоз қилганида, «мен «тарихий» деган иборани шу чоққача бўлар-бўлмасга ишлатаверганимиздан ўкиниб кетдим, мана шу топда чинакам тарихий ҳодиса рўй бериб турибди-ю, лекин уни шу ибора билан аташга истиҳола қилаяпман», деб ёзган эди. «Заршунос» ибораси-чи? Аслида бирон касбни ё соҳани сув қилиб ичиб юборган одамни «заршунос» дейилади. Аммо. ҳозир радио ҳам, газеталар ҳам бу сўзни нуқул «пахтакор» маъносида ишлатадиган бўлиб олишди. Хўш, пахтакорни «пахтакор» деса, бу билан унинг бирон ери камайиб қоладими?!

— Мен «Пахтакор»нинг ишқибозиман,— дея сўзида давом этди Матлуба.— Унинг ўйинини доим телевизорда кўраман· Ўзингиз биласиз, стадионга бориш бизга тўғри келмайди. Аммо телевизорда ўзбекча репортаж бўлди деса, юрагим безиллаб туради. «Тўп билан Красницкий...». «Меҳмонлар командасининг команда капитани...». «Экранда сиз кўриб турган меҳмонлар командасининг дарбозабони ҳисобланади». «Бурчакдан тўп тепишни Абдураимов бажарди» ва ҳоказо дегандек бари пойма-пой, елга гулбанд бўлмайдиган, тутуруқсиз гаплар.. Бу одамлар уйда хотини билан ҳам шу тилда гаплашармикин? Ундай бўлса, буларга теккан хотинларнинг шўри қурсин!

Ахборот кетидан радио «Шабадалар» қўшиғи билан концерт бошлаб юборди.

— Ўзим ҳам шу қўшиқни берармикин, деб турувдим,— яна тажанг бўлди Матлуба— Булар қизиғ-а, битта тузукроқ қўшиқни топиб олишса, эрталаб ҳам, пешинда ҳам, хуфтонда ҳам тиқиштиришаверади. «Шабадалар»ни эшитавериб, тумов бўлаёздим. Юргандаям, тургандаям шу қўшиқнинг навоси қовоқ аридек миямда ғув-ғув айланади. Бунақада одамни жинни қилиб қўйиш ҳеч гапмас-ку!

Ўринбой ҳаётдаги ҳамма нарсаларга шундай танқид кўзи билан қарайдиган хотин зотини биринчи кўриб туриши эди. Дастлаб Матлубани шўх, бепарво, қолаверса, андак енгилтак тасаввур этган Ўринбой ҳозирги гаплардан кейин у билан қай йўсин муомала қилишини билолмай, ҳайрон бўлди. Унинг дилида чарх ураётган фикрларни худди билиб тургандай, Матлубанинг ўзи гапни бошқа ёққа бурди:

— Келинг, олий материялар устида мулоҳазалар юритишни бас қилайлик. Бу ерга биз дам олгани келганмизку, ахир! Латифа айтишга устамисиз? Биронта теша тегмаганидан бошланг!

Ўринбой редакциянинг асосий ҳажвчиси саналиб, унча-мунча фельетон ёзиб юргани билан бир нуқсони бор эди: эшитган ё ўқиган латифасини эсида сақлаб қололмас эди. Ҳозир Матлубанинг талабини қандай бажо келтиришини билолмай, изза тортди.

— Бўлмаса, мана мендан эшитинг,— деб яна Матлубанинг ўзи уни ҳижолатпазликдан қутқарди.— Хўш, қайси бирини айтсам экан? Ха-ха-ха!— Ўзи айтадиган латифа ўзига олдиндан нашъа қилди чоғи, шарақлаб кулиб юборди.— Ҳа, бундай· Қариликни ҳеч гарданига олгиси келмай, доим упа-элик билан пардоз-андоз қилиб, бежаб юрадиган бир хоним дугонаси билан ресторанда ўтирган экан. Нариги столдаги бир эркакни кўрсатиб, дугонасидан сўрабди: «Анави одамни танимайсанми, боядан бери мендан кўзини узмай, тикилгани-тикилган-а?» Дугонаси жавоб берибди: «Ие, у машҳур археолог фалончи-ку?» Ха-ха-ха!

Салдан кейин латифанинг мағзини чаққач, Ўринбой ҳам ўзини тўхтатолмай кулди.

— Латифага ўзингиз уста экансиз,— деди у чин юракдан тан бериб.

— Ҳе, йўқ. Буни мен бир журналда ўқиган дим...— Улар пича жим қолишди. Кейин Матлуба жиддий савол қотди: —Бир нарса сўрасам, айбга буюрмайсизми?

— Йўқ, сўрайверинг.

— Касбингиз нима?

— Касбимми? Журналистлик. Область газетасида ишлайман.

— О, бўлмаса, кечирасиз. Боя билмасдан палагингизни босиб қўйибман. Ахир, радио, телевидениедаги одамлар ҳам журналист саналади-ку· Хафа бўлмайсиз-да, суяксиз тил дегандай..·

— Йўқ, нега хафа бўлай? Сиз бор гапни айтдингиз...

Ўринбой ҳам «ўзингизнинг касбингиз нима?»— деб сўрамоқчи бўлди-ю, лекин бу — аёл кишидан ёшини суриштиришдек ножўя иш эканини ўйлаб, тилини тийди. Матлубанинг ўзи ҳам, бу тўғрида лом-мим демади. Бунинг ўрнига:

— Бўлмаса, туринг, кетайлик. Матчойи сайлимизниям жуда чўзиб юбордик,— деди. «Матчойи сайл»нинг маъносини Ўринбой тушунмади. Умуман, у қишлоқда туғилиб-ўсганига қарамай, шаҳар сувини анча-мунча ичиб қўйган бўлса-да, хотин-қизлар билан борди-келди қилиш бобида хийлагина ғўноқ эди. Бу ҳақда билганлари эса, китобий маълумотлардан нарига ўтмасди· Рост-да! Қишлоқда Лобар билан ғунча ёзмасдан сўлган муҳаббати чўт эмас· Ундан кейин хотини Сабоҳатга ўзи билан бирон марта юзма-юз гаплашмасдан, воситачилар орқали уйланган.

ЮБИЛЯРЛАРИМИЗ

АДИБ МАҲОРАТИ

Ҳар бир ёзувчининг ўзи кўпроқ мурожаат қиладиган мавзуси, ўзи севган қаҳрамонлари бўлади. Шу жиҳатдан қарайдиган бўлсак, таниқли татар адиби Шомил Алядин ижодида замон руҳини чуқур ҳис этиш, ишчилар ҳаётини тасвирлаш етакчи ўрин эгаллайди.

1971 йили Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг конкурсида мукофотланган энг яхши асарлар орасида Шомил Алядиннинг «Чироқлар тонггача ёнади» романи ҳам бор эди. Бу роман ўзининг ғоят ҳаётийлиги совет кишисининг маънавий дунёси кун сайин бойиб бораётганлигини аниқ ва ишонарли кўрсатиши билан китобхон қалбини ҳаяжонга солди. Бу романда Оҳангарон кончиларининг ҳаёти тасвирланган. Унда замондошларимиз — совет кишиларининг фидоийлиги, курашчанлиги акс эттирилган. Китобхон асар қаҳрамонлари билан бирга нафас олади, уларнинг қувончига ҳам, ташвишига ҳам, шерик бўлади.

Замон руҳини чуқур ҳис қилиш Шомил Алядин ижоди учун етакчи хислатдир. У ҳали эндигина қўлига қалам олган пайтлари — 20-йилларнинг охирларидаёқ замон руҳини тараннум этишга муваффақ бўлган эди. Унинг «Қизил казак куйлари» деб номланган тўпламида давр руҳи ёрқин акс эттирилган эди. Бу асарда халқ ҳаётида бўлаётган революцион ўзгаришлар, романтик кўтаринкилик барқ уриб туради. Шоир «Курашдан шиддаткор бўлди сўзларим» деганида тамомила ҳақли эди. Янги замонни тиклаш учун кураш даврнинг бош шиори бўлса, ана шу курашни шиддаткор сатрларда акс эттириш ёш шоирнинг шиорига айланди.

Шомил Алядин ҳаёт қозонида қайнаб, ўз даврининг курашчан руҳини янада чуқурроқ ҳис этишга бел боғлади. Ёш қаламкаш комсомол йўлланмаси билан «Чирчиқстрой»га келди. У ўзи сингари қалби олов комсомоллар билан енг шимариб ишга киришди. Экскаваторчи бўлиб меҳнат қилди. Бу ерда у катта ҳаётий материаллар тўплади. Шунинг учун ҳам, ёзувчининг «Сенмисан, ўғлим» қиссаси ҳаяжонли ва ишонарли асар сифатида китобхонларда катта таассурот қолдирди. Бу асарда революция ва гражданлар уруши туфайли ҳаётнинг турли томонларига тарқалиб кетган кишиларнинг топишуви символик тарзда акс эттирилади. Повестда янги ҳаётнинг катта изга тушганлиги энди олдинда тараққиёт ва ғалабалар гашти турганлиги акс эттирилган.

Ёзувчининг «Шаланда», «Зинапоя» номли қиссалари ҳам ана шу даврда яратилди. 1940 йилда эса, «Ҳаёт» деб номланган танланган асарлари чоп этилди. Ёзувчининг «Тасалли» деб номланган қиссасида Улуғ Октябрь революциясининг тоғлар орасидаги кичкина бир қишлоққа ҳам улкан ўзгаришлар олиб келганлиги, инқилоб шуъласи юз йиллаб зулматда яшаган кишилар қалбига нур берганлиги акс эттирилади.

Ёзувчи давр нимани талаб қилса, замон нимага ундаса, шу йўлдан юрди. Улуғ Ватан уруши йилларида қўлида қалам билан жангга киришди. Офицер сифатида ҳам, ёзувчи сифатида ҳам жанг қилди. Адибнинг «Қурбонлар номи билан» қиссаси уруш ва тинчлик мавзусига бағишланганлиги бежиз эмас. Бу асар ёзувчининг ўз кўзи билан кўриб чуқур ҳис этган воқеалар ҳаётий тажрибалари асосида дунёга келган. У одамлар бошига кулфат келтирадиган уруш сабабчиларини нафрат билан қоралайди.

Улуғ Ватан урушидан кейин Шомил Алядин Ўзбекистон ҳаётини янада ёрқинроқ тасвир этадиган асарлар яратди. Унинг «Агар севсанг» романи «Чирчиқстрой» қурилишига бағишланди. Романда умумхалқ қурилишида қатнашаётган турли миллат фарзандларининг мустаҳкам дўстлиги ёрқин бўёқларда акс эттирилади. Шомил Алядиннинг «Чироқлар тонггача ёнади» романи эса, унинг ижодида катта муваффақият бўлди. Бу романда замондошларимиз ҳаёти ғоят ёрқин акс эттирилганлиги учун ҳам мингларча китобхонлар қалбидан чуқур жой олди.

Шомил Алядин 60 ёшга тўлди. Бугун у Қизилқум чўлларида, олис тоғ қишлоқларида яшаётган замондашларимиз ҳақида янгидан-янги асарлар яратиш иштиёқида. Таниқли адибга бу яхши ният йўлида катта муваффақият тилаймиз.

«ҚИШ ГАШТИ». Ю. Бутусов фотоэтюди.

„ТАКСИ“ КУТЯПСИЗМИ?

Ёнига шахмат нусхаси туширилган автомашина Тошкент кўчаларидан бирида елиб бормоқда. Шу пайт кўча четида турган аёл машинага қўл кўтарди. Шофёр машинага тормоз берди. Аёл орқа ўриндиққа ўтирди. У ниҳоятда ҳаяжондалиги сезилиб турарди. Унинг кўзлари жиққа ёш. Ўзини ҳар қанча босишга тиришмасин, ёш томчилари думаларди. Аёлнинг ҳолатига бефарқ қарайолмаган ҳайдовчи унга юзланди:

— Синглим, қандай ташвиш бошингизга тушди?

— Оғир мусибатда қолдим. Отам оламдан ўтди. — дея бошини қуйи солди аёл ва кўзларини дастрўмоли билан арта бошлади.

— Хафа бўлманг, синглим, бу ҳаёт қонуни...

Аёл манзилига етгач, миннатдорчилик билдирди.

— Яна бошқа ерга бормоқчи бўлсангиз, элтиб қўяй, —деб илтифот кўрсатди шофёр.

Пойтахтимизда ўзининг одамийлиги, хушмуомаласи билан йўловчилар олқишига сазовор бўлаётган, улар дилига йўл топаётган ҳайдовчилар кўп. Меҳнаткашлар яхши кунларида ҳам, ёмон кунларида ҳам, бирор ерга шошилаётганларида ҳам такси ҳайдовчиларига мурожаат қиладилар, улар хизматидан фойдаланадилар.

Ҳозирги кунда ҳар куни 2200 такси автомашинаси пойтахт меҳнаткашларига ва меҳмонларига хизмат кўрсатмоқда. Такси машиналарига кунига телефон орқали мингдан ортиқ заказ тушмоқда. Бундан ташқари 135—140 та такси маршрут бўйича қатнамоқда. Бундай қараганда пассажирларга барча қулайликлар яратилганга ўхшайди. Лекин такси хизматидан баъзан меҳнаткашларнинг дили ранжияпти. Айрим такси ҳайдовчилар давлат машинасини ўз шахсий машиналарига, пул орттириш манбаига айлантириб олган. Бу эса меҳнаткашларнинг ҳақли шикоят ва аризаларига сабаб бўлмоқда. Газета редакцияларига ҳам шикоят хатлар келиб турибди. Баъзан хизмат ҳақини олдиндан байлашиб пассажир оладилар. Газетхон М. Гулметов учинчи автокомбинат такси ҳайдовчиси устидан шикоят ёзиб юборган: «Мен «Бешқайрағоч» массивида яшайдиган қариндошимникига зарур иш билан кетаётган эдим. Ишчилар шаҳарчасидаги такси бекатида турганимда яшил чироқли 43—11 ТНД рақамли машина келиб тўхтади. Ҳайдовчи мени манзилимга элтиб қўйишдан бош тортди. Унинг йўловчига бўлган шу муносабатига қандай баҳо бериш мумкин?».

Афсуски, бундай фактларни истаганча келтириш мумкин. Айрим ҳайдовчилар йўловчилар ҳожатини чиқаришни, хизмат маданиятини оширишни эмас, ўз чўнтакларини қаппайтиришни ўйлайдилар.

59—58 ТНЖ номерли такси ҳайдовчиси Николай Никитович Попов учта йўловчидан 80 тийиндан олиб, 2-автокомбинат ҳисобига 89 тийин ўтказди.

Тошкентнинг Ишчилар шаҳарчаси энг гавжум ерлардан. Такси тўхташ ерига ТНД—21—86 номерли машина келиб тўхтади. Ҳайдовчи йўловчиларга қандай хизмат кўрсатганлигини билиш учун шу машинада келган оққўрғонлик Л. Кимга мурожаат қилдик. У такси шофёри Маҳамаджон Шодиевнинг «ҳиммати» ҳақида шундай ҳикоя қилади:

— Машинага «Тошкент» меҳмонхонасидан уч киши бўлиб ўтирдик. Бир киши Чкалов номли самолётсозлик заводи олдида тушиб, шофёрга бир сўм берди. Бу пайтда счётчик 31 тийинни кўрсатарди. Шофёр пассажирга 55 тийин қайтариб, машинага газ берди. 10 метр юрар-юрмас йўлдан яна бир киши машинага чиқди. Шодиев эса машинада ўтирганлардан йўловчини олишга рухсат сўрашни ўзига эп кўрмади. Ишчилар шаҳарчасига етиб келганимизда счётчик 47 тийинни кўрсатарди. Йўловчилардан бири шофёрга 5 сўм узатди. У эса қайтимига 4 сўм бериб, бўзрайиб тураверди.

Шундай қилиб, «Тошкент» меҳмонхонасидан Ишчилар шаҳарчасигача бўлган қандайдир 10 минутлик йўлда шофёр йигит жами 1 сўм 22 тийинни ўз ҳамёнига урди.

Ваҳоланки, такси хизмати қоидасида счётчикда кўрсатилган рақам барча мижозларга тенг бўлинади, машинада ўтирган кишининг рухсатисиз бошқа йўловчини ўтқазиш мумкин эмас. Бу қоида ҳар бир машинага ёзиб қўйилиши даркор.

Йўловчилар ҳақига хиёнат қилиш, уларни менсимаслик фактларини истаганча топиш мумкин. Хўш, нега шундай бўлмоқда? Аввало, бу саволга такси ҳайдовчиларининг жавобини эшитинг:

— Биз шундай қилишга мажбур бўламиз. Чунки, гараж эшигидан киришимиз биланоқ, диспетчерларга, автомашиналарни ремонт қилувчи слесарь ва мастерларга, запас қисмлар бўйича, омбор мудирларига ва бошқаларга пул берамиз, —деб изоҳлашади кўпчилик шофёрлар.

Характерли бир мисол: яқинда Ленин райони ОБХСС ходимлари 3-таксомотор паркини текширдилар. Соат 22 да 00—91 ТНЖ такси ҳайдовчиси Назир Ҳисалиев паркка кириб келди ва диспетчер Капитолина Васильевага путёвкани узата туриб, стол устига 30 тийин майда ташлади. Шу пайтда ОБХСС ходимлари диспетчерларнинг иш жойини текширдилар. Натижада шу нарса маълум бўлдики, автопаркнинг 1-колонна диспетчери Капитолина Васильева, 2-колонна диспетчери Нина Макеева, 3-колонна диспетчери Галина Квиткиналар ҳайдовчилардан «чўтал» йиғар эканлар. Бунинг учун ҳатто махсус қутича қилиб қўйганлар.

— Ҳамма ҳайдовчилар диспетчерларга пул беришади. Шунинг учун мен ҳам бердим-да, — деб жавоб берди Н. Хисалиев.

Тошкент шаҳар пассажирлар автотранспорти бошқармасига қарашли автокомбинатларда сиёсий-тарбиявий ишлар ҳали ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Автопарк раҳбарлари план ҳақида ўйлайдилар-у, кишиларни тарбиялаш, коммунистларнинг ташаббускорлигини ошириш ҳақида бош қотирмайдилар. Ана шу фактларнинг ўзи автопарклар, диспетчерлар, механиклар, слесарлар, омборхона мудирлари иши устидан назоратни кучайтириш, КПСС ва ВЛКСМ аъзоларидан контроль группалари ташкил этиш, йўловчиларга хизмат маданиятини ошириш юзасидан жиддий иш олиб боришни тақозо қилади.

Автопарк хўжаликларида порахўрлик ҳам авж олганлиги тўғрисида ички ишлар бўлимлари, прокуратура органларига сигналлар тушмоқда. Ҳайдовчилар автомашиналарни ремонт қилиш, запас қисмларни сотиб олиш учун кўп пул сарфлашга мажбур бўлмоқдалар. Бу эса ҳайдовчиларнинг ўз бурчларини унутиб, йўловчилар ҳақига хиёнат қилишларига олиб келмоқда.

Ўтган йил 14 декабрда 2-автокомбинат эксплуатация бошлиғи П. Я. Халусяк устидан жиноий иш қўзғатилди. Ўз хизмат лавозимидан фойдаланган Халусяк ҳаракат чегарасини бузганлиги учун ҳайдовчи Шмидтдан 50 сўм пора олган. Бу жиноий ишни кўриб чиқиш Тошкент шаҳар прокуратурасига топширилди.

Кўпинча меҳнаткашлар такси хизматидан норозилик билдирадилар. Бунинг сабаби нимада? Такси машинасини топиш кўпинча амри маҳол. Бекатларда навбат кутиб турганларнинг кети узилмайди. Айниқса, Тошкент меҳмонхонаси, вокзал, аэропорт ва Калинин майдонидаги такси бекатлари одамлар билан гавжум бўлади. Шаҳримизда такси етишмайдими? деган ҳақли савол туғилади. Такси хизматига бўлган талаб кун сайин ошаётган бир пайтда автопарклар қувватидан тўла фойдаланилмаяпти. Бунинг устига йўлга чиқаётган машиналар кўпинча техника кўригидан ўтказилмайди. Натижада кўпинча кўнгилсиз воқеалар, авариялар рўй беради. 1-автокомбинатда, 14 декабрь куни 530 автомашинадан 139 таси турли сабабларга кўра йўлга чиқарилмаган. 95 та автомашина эса техника кўригидан ўтказилмасдан йўлга чиқарилган.

5-таксопарк носоз машиналарни йўлга чиқариб авария қилишда «рекорд» қўйди. Ўтган йилнинг 1 ойи мобайнида 128 та авария, 3-таксопарк ҳайдовчилари томонидан, 90 та, 2-таксопарк ҳайдовчилари томонидан 95 та авария қилинди. Такси ҳайдовчиларининг айримлари пул кетидан қувиб, кўча қоидаларини бузмоқдалар. Улар кўпинча белгиланган тезликда юрмайдилар. Баъзи ҳайдовчилар эса рулни спиртли ичимлик ичган ҳолда бошқарадилар. Буларнинг ҳаммаси йўл ҳодисаларини келтириб чиқармоқда.

Икки оғиз сўз йўловчилар ҳақида. Баъзи йўловчилар ҳайдовчига ортиқча пул бериб ёки қайтимини талаб қилмай, бу билан «сахий»ликларини кўрсатмоқчи бўладилар. Бу ҳайдовчини юлғичликка, таъмагирликка ўргатиш демакдир. Бундай «ҳотамтой» йўловчилар ўз «сахий»ликлари билан умумий ишимизга катта зарар етказаётганликларини билармикинлар?!

Меҳнаткашларга такси хизмати кўрсатишдаги бу нуқсонлардан шаҳар пассажирлар автотранспорти бошқармаси, таксопарклар маъмурияти хабардорми? Наҳотки, улар мавжуд камчиликлардан кўз юмсалар. Ахир улар бу соҳада тартиб сақлашга даъват этилганлар-ку! Ахир давлат машинаси рулида ўтирган кишилар амал қилиши лозим бўлган инструкция бор-ку! Нима учун улар ҳайдовчилардан шофёрлик бурчини бажаришни талаб қилмайдилар.

Такси ҳайдовчилар ўртасида тарбиявий ишларни кучайтириш, давлат интизомини мустаҳкамлаш шу куннинг сира кечиктириб бўлмайдиган талаби бўлиб қолмоқда. Давлат интизоми ишга вақтида чиқишдангина иборат эмас. Йўловчилар ҳақига хиёнат қилиш фактларига барҳам бериш керак.

Н. ЧЕРЕПАХИН,
Тошкент шаҳар ижроия комитети ички ишлар бўлими ходими.

К. ТОШМАТОВ,
Тошкент область давлат автоинспекцияси инспектори.

М. МИРЗАМУҲАМЕДОВА,
Ҳ. НОСИРОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг махсус мухбирлари.

А. ХАТАМОВ,
«Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталарининг махсус мухбири.

«Совет Ўзбекистони», «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» қўшма рейди

ЎГАЙ ЭМАС

Маълумки кенгурулар билан итлар бир-биридан узоқ жонворлардир. Аммо Димок исмли лайча кенгуру Жампини ўзининг онаси деб билади. Кенгуру унга сут эмизибгина қолмай, доим ўз қопчиғида олиб юрди. Ҳатто ҳозир ҳам катта бўлиб қолганига ва бошқа итлар бунга рўйхуш бермаётганига қарамай, у тутинган онаси олдига тез-тез бориб туради.

ЯРИМ ЛИТР КЎЗ ЁШИ

Эрондаги тақинчоқлар билан савдо қилувчи одамлар аёллар кўзёши солинадиган идишни ҳам дастрўмол, упа-элик қутичасидай зарур деб ҳисоблайдилар. Ҳатто қадимги Римдаги зодагон аёллар ҳам кўз ёшларини асраш учун турли ҳажмдаги махсус идишлар тутган эканлар. Сўнгра бу одат Византияга ўтган. Султон ҳарамларида ҳам кўз ёши идишларидан фойдаланилган. Гўё кўз ёшига пуштиранг суюқлик қўшилса, шифобахш бўлар эмиш. Ниҳоят ўрта асрларда кўз ёши идишчалари Эронга ҳам етиб келди. Бу ерда оила бошлиғи узоқ сафарга кетганда кўз ёши идишчасидаги суюқлик миқдори эр-хотин ўртасидаги садоқат ва чин севги мезони ҳисобланган. Эндиликда бу ваҳший одат йўқолди. Аммо кўз ёши идишчаси ҳамон модадан қолгани йўқ. Бу идишчалар биллурдан эмас, оддий рангли шишадан ясаляпти. Энди йиғлаганда мужгонлардаги қора бўёқни ювмаслик учун уларнинг оғзи кенг ишланяпти. Бу идишларнинг ҳар бирига ярим литр кўз ёши сиғади.

ҲОДИСА

ПОЕЗД ТЎХТАБ ҚОЛМАДИ

Бакинская кўчасида темир йўл излари ўтган. Бу ер ҳар куни пиёдалар ва транспорт ҳаракати билан гавжум бўлиб туради.

Темир йўл билан кесишган чорраҳада ҳаракат қоидаларига риоя қилиш тўғрисида барча белгилар қўйилган. Лекин, ана шуларни менсимайдиган кишилар ҳам топилиб туради. Электротехника заводининг трактористи К. А. Ляхов ана шундай эътиборсизликка йўл қўйди. У арматуралар ортилган прицепли тракторни темир йўл устидан ҳайдаб ўтаётганда маҳоратини кўрсатаолмади.

Натижада прицеп трактордан узилиб қолди. Шундан кейин прицеп юки оғирлик қилиб лайлак бўлиб кетди. Бир тонна оғирликдаги арматуралар темир йўл излари устига сочилиб кетди.

Чорраҳа навбатчиси Т. Вильданованинг ҳушёрлиги туфайли кўнгилсиз ҳодисанинг олди тезда олинди. У темир йўл станцияларига зудлик билан хабар бериб, ҳаракатдаги поездларнинг машинистларини огоҳлантирди. Навбатчи тезда ремонтчи ишчиларни ёрдамга чақириб, темир йўлни арматуралардан тозалади.

А. ПУЛАТОВ.

Редактор
С. М. КАРОМАТОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ДРАМА ТЕАТРИДА — 14|I да **Тошболта ошиқ** (кечқурун).

КИНО

14 ЯНВАРДА

Севги анатомияси — «ТОШСОВЕТ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА» (жуфт соатларда), «МОСКВА» «ВОСТОК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «СПУТНИК», САНЪАТ САРОЙИ (кечқурун).

Қонли тош — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН», «ҲАМЗА» (кечқурун).

Ҳаводаги саргўзаштлар — Ғ. ҒУЛОМ номли (кечқурун).

Сангам — С. РАҲИМОВ номли (кечқурун)

Чорбоғдаги саргузаштлар — «МИР» (кечқурун)

Мозандарон шери — А. НАВОИЙ номли (кечқурун);

Қора капитан «КЎКЧА» (кечқурун);

Иван Васильевич касбини ўзгартирди «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кечқурун).

Ҳур қизлар — (17.10, 20.15), **Шпессартдаги ажойиб дамлар** (жуфт соатларда, кечқурун): — «ДРУЖБА».

15 ЯНВАРДА

Севги анатомияси «ТОШСОВЕТ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА» (жуфт соатларда), «МОСКВА», «ВОСТОК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ, «СПУТНИК», САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун);

Қонли тош —«КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», (тоқ соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН», «ҲАМЗА» (кундуз ва кечқурун);

Ҳаводаги саргузаштлар Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Сангам С. РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун);

Чорбоғдаги саргузаштлар «МИР» (кундуз ва кечқурун);

Мозандарон шери А. НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун);

Қора капитан «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун);

Иван Васильевич касбини ўзгартирди «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун);

Ҳур қизлар (11.00 14.10, 17.10, 20.15), **Шпессартдаги ажойиб дамлар** (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун) «ДРУЖБА»;

Тоғлар чорлайди «СПУТНИК» (11.00, 12.00).

ЧЎКАЁТГАНЛАРНИ ҚУТҚАРИШ ЖАМИЯТИНИНГ МАРКАЗИЙ СОВЕТИ (ОСВОД)

Кичик кемаларни бошқарадиган ишқибоз кема ҳайдовчиларини, ҳамда моторист-рулни бошқарадиган мутахассисларни тайёрлайдиган

КУРСЛАРГА ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ЎҚИШ МУДДАТИ: ишқибоз-кема ҳайдовчилари учун —бир ой;

Моторист—рулни бошқарадиганлар учун — 2 ярим ой.

МАШҒУЛОТЛАР — 5 ЯНВАРДАН БОШЛАНАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-84, Хуршид кўчаси, 6-уй: «Ғалаба» боғи.

Министрлар Советининг ҳунар-техника таълими бўйича Давлат комитети

124-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ 1974-ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН

қўшимча суратда

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юрти ўзбек-инглиз, рус-инглиз тилларини биладиган кенг профилдаги стенографистка-машинисткалар: иш юритиш ва архив ишини биладиган кенг профилдаги секретарь-машинисткалар тайёрлайди.

10-синф ҳажмида маълумотли, ёши 17 ва ундан катта бўлган, Тошкентда яшовчи қизлар қабул қилинади.

Билим юртига қабул қилинганлар ойига 30 сўмдан стипендия оладилар. Билим юртини тугатганлар министрликлар, бошқармалар, партия, давлат органлари ва илмий муассасаларга ишга юборилади.

Ўқиш муддати стенографистка-машинисткалик мутахассислиги бўйича —2 йил; секретарь-машинисткалик мутахассислиги бўйича — 1 йил.

Билим юртига кириш учун қуйидаги ҳужжатлар топширилади: директор номига ёзилган ариза маълумоти тўғрисида аттестат (асл нусхаси), турар жойи, ота-онасининг иш жойидан ва соғлиғи тўғрисида справкалар, мактабдан берилган характеристика, паспорт, 3х4 см катталигидаги 4 та фотосурат.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Малогоспитальная кўчаси, 18-уй (1, 2, 5, 8, 9, 10, 24-трамвайлар, 3, 9, 22, 55-автобусларнинг «Госпитал бозори» бекати).

ТЕЛЕВИЗОР

14 ЯНВАРЬ

ДУШАНБА

Биринчи программа Тошкент кўрсатади. 18.15 Кўрсатувлар программаси. Рус тилида: 18.20 «Қувноқлар». Болалар учун мультфильм. 18.30 Совет Армияси жангчилари учун. «Ленинград жасорати. 18.50 «Ахборот» информацион программаси. **Москва кўрсатади.** 19.05 Красноярск ўлкасининг муқобил плани. Кўрсатувда КПСС ўлка комитетининг биринчи секретари П. С. Федирко иштирок этади. **Тошкент кўрсатади** 19.55 КПСС XXIV съезди қарорлари — амалда. «Чорвачилик —зарбдор фронт» (рус тилида). **Ўзбек тилида:** 20.15 Ўн минут музика. 20.35 «Ахборот» информацион программаси. 20.45 Алишер Навоий номидаги Ўзбек Давлат Академик опера ва балет катта театри солистлари Р. Ҳакимжонов ва Н. Мухсиновлар концерти. 21.15 «Янги анъаналар —ҳаётга». **Москва кўрсатади** 22.00 «Вақт» информацион программаси. **Тошкент кўрсатади Ўзбек тилида:** 22.30 «Оламда нима гап?», 22.50 «Йўқолган гувоҳ». Бадиий фильм.

Иккинчи программа Москва кўрсатади. 1645 Кўрсатувлар программаси. 16.50 Янгиликлар. 17.00 Ўқувчилар учун. «Изловчилар». 17.30 Рангли телевидение. Мультконцерт. 17.50 Ёзувчи Юрий Бондарев ижоди. 18.35 **Рангли телевидение.** Волейбол бўйича СССР чемпионати. ЦСКА —«Звезда» (Ворошиловград). Эркаклар (ёзиб олинган). **Тошкент кўрсатади** 19.05 «Байкал орти республикаси». Ҳужжатли фильм (рус тилида). **Москва кўрсатади** 19.55 Эстония ССР санъат усталари ва бадиий ҳаваскорларининг концерти. 21,00 Телевизион экранда биринчи марта А. Арбузов. «Кекса Арбат эртаклари». А. С. Пушкин номидаги Ленинград Академик драма театри спектакли. **Тошкент кўрсатади** 22.00 Ҳужжатли фильмлар экрани (ўзбек тилида). **Москва кўрсатади** 22.30 «Кекса Арбат эртаклари». А. С. Пушкин номидаги Ленинград Академик драма театри спектаклининг давоми. 00.10 Кўрсатувлар программаси. 00.15 Москва кўрсатувларининг охири.

Учинчи программа. 17.50 дан **Душанба кўрсатади**

15 ЯНВАРЬ

СЕШАНБА

Биринчи программа Москва кўрсатади 12.30 Кўрсатувлар программаси. 12.35 Янгиликлар. 12.45 Ўқувчилар учун. «Костёр». 13.15 **Рангли телевидение.** Киносаёҳатчилар клуби 14.15 Эстония ССР санъат усталари ва бадиий ҳаваскорларининг концерти. 15.25 «Сиз яратган боғ». **Тошкент кўрсатади** 18.30 Кўрсатувлар программаси. **Ўзбек тилида:** 18.35 Телевизион қўғирчоқ театри. 19.05 «Прогресс» программаси (рус тилида). 19.35 «Ўзбекистон» телевизион киножурналининг 1-сони. Рус тилида: 19.45 **Рангли телевидение.** «Умумий девор». Телевизион бадиий фильм. 20.00 «Ахборот» информацион программаси. **Ўзбек тилида:** 20.15 Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион халқ университети. «Ўсимликшунослик факультети». 20.45 «Ахборот» информацион программаси 21.05 Балет кечаси. 21.55 Кўрсатувлар программаси. **Москва кўрсатади** 22.00 «Вақт» информацион программаси. 22.30 Рангли телевидение. Хоккей бўйича СССР чемпионати. **«Крылья Советов» —«Спартак». В. И. Ленин** номли Марказий стадион спорт саройидан олиб кўрсатилади. 00.45 Кўрсатувлар программаси. 00.50 Москва кўрсатувларининг охири.

Иккинчи программа Тошкент кўрсатади. 12.00 «750-баҳор». Телевизион ҳужжатли фильм (рус тилида). 12.25 Улуғ Ватан уруши йиллари адабиёти. Адабиётдан ўқув кўрсатуви (ўзбек тилида). **Москва кўрсатади.** 15.55 «А. С. Пушкин эртаклари». Адабиётдан ўқув кўрсатуви. 16.55 Кўрсатувлар программаси. 17.00 Янгиликлар. 17.10 «Объектив». Киносаёҳатчилар учун кўрсатув. 17.40 Рангли телевидение. «Ольга Корбут». Ҳужжатли фильм премьераси. 18.30 Томошабинлар хатлари асосида музикали программа. 19.00 Ўқувчилар учун. «Орлёнок» телестудияси ёш мухбирларининг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ленин мукофоти лауреати РСФСР-да хизмат кўрсатган қурувчи А. Е. Бочкин билан учрашуви. 19.45 **Рангли телевидение.** Спорт кундалиги. 20.15 Останкино концерт студияси таклиф қилади. 21.00 Рангли телевидение. «Пўлат қандай тобланди». Кўп серияли телевизион бадиий фильмнинг 1-серияси. **Тошкент кўрсатади Ўзбек тилида:** 22.00 Ҳужжатли фильмлар экрани. 22.30 «Запасдаги офицер». Бадиий фильм.

Учинчи программа 19.00 дан **Тошкент кўрсатади.**

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 БЕТ.
14 ЯНВАРЬ, 1974 й.

ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ГОРКОМА КП УЗБЕКИСТАНА И ТАШГОРСОВЕТА

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.000: ТОШКЕНТ, ГСП, ДЗЕРЖИНСКИЙ КЎЧАСИ, 15-УЙ.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор—33.02.49 дан 33.02.58 гача, Эълонлар бўлими—33.81.42.

Р—04139. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр. А — 2983.